DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE!

Četrtek, 28. januarja 1965

Št. 4, leto XXII

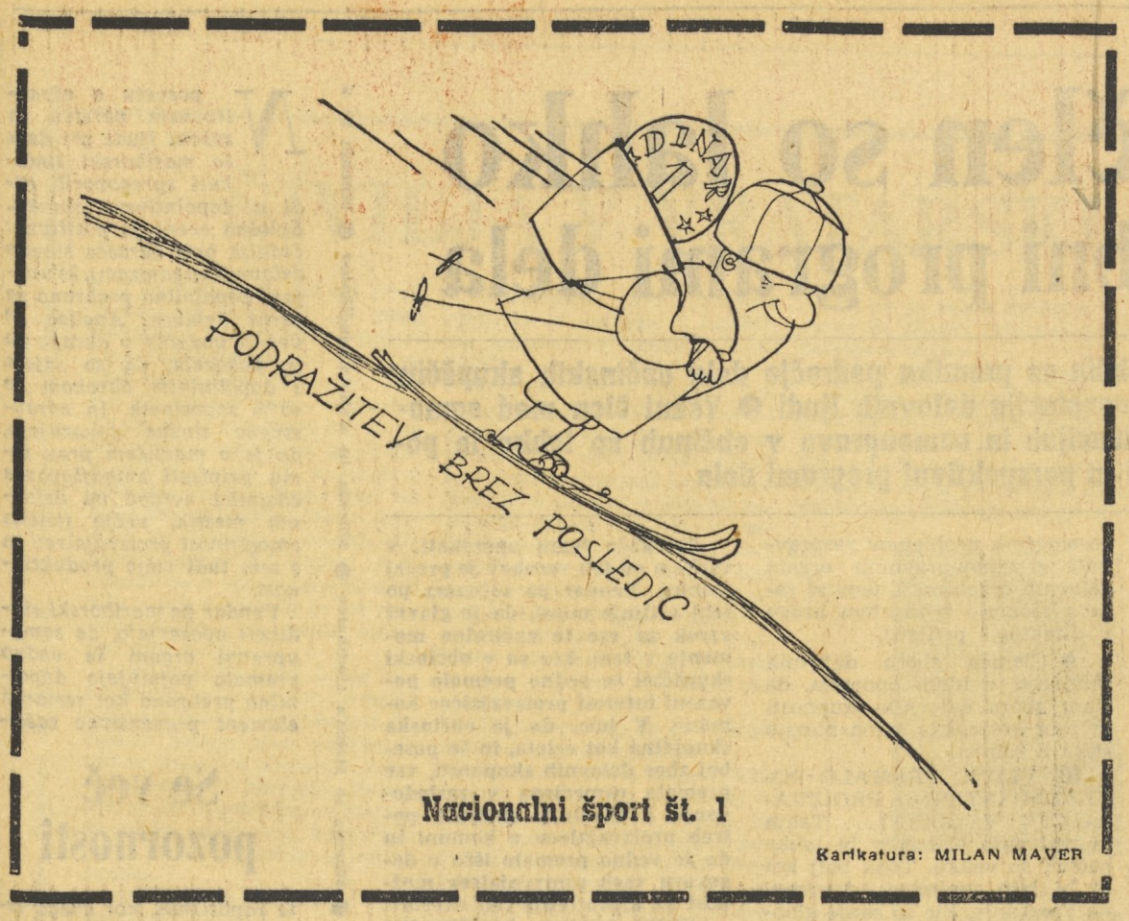

Nacionalni šport št. 1

Karikatura: MILAN MAVER

RAZMIŠLJANJE NA TEMO: DVE LETI DELA IN IZKUŠENJ OBČINSKIH SKUPŠČIN

Vezni člen so lahko le podrobni programi dela

Pobudo za razmišljanje je dala razprava o delu občinskih skupščin na okrajnem sindikalnem svetu v Kopru

DELO OBČINSKIH SKUPŠČIN JE ČEDALJE BOLJ POGLOBLJENO... Smo na pragu novih volitev v občinske skupščine. In če se zdaj ozremo nazaj po tem skorajda dveletnem obdobju, je vsekakor treba za izhodišče zapisati: **ni mogoče prezreti napredka v delu in prizadevanjih občinskih skupščin. Napredka, ki se razkriva v tem, da je večina občinskih skupščin vnesla v vsebino svojega dela mnoge nove elemente: delo je bilo veliko bolj poglobljeno in načrtno kot v nekdanjih mandatnih obdobjih občinskih ljudskih odborov in njihovih organov, večina občinskih skupščin je kot celota veliko bolj posegla na mnoga dotlej zanemarjena področja ekonomskega in družbenega razvoja v komuni.**

Če pa se bomo s temi ugotovitvami tudi zadovoljili, je seveda drugo vprašanje. Še posebej v primeru, če naj izkušnje minulega obdobja služijo kot napotilo za prihodnost.

Z NOVO USTAVO SE BISTVENO SPREMINJA FUNKCIJA OBČIN... V novi ustavi uzakonjeno načelo, da je neposredni proizvajalec subjekt v oblikovanju novih ekonomskih in družbenih odnosov, dobiva s čedalje večjimi sredstvi delovnih organizacij in s tem tudi čedalje bolj okrepljeni materialno bazo samoupravljanja svojo praktično potrditev. Ta povečana sredstva pa vedno bolj prenašajo na delovne kolektive skrb ne le za enostavno temveč tudi za razširjeno reprodukcijo, povečujejo njihove pristojnosti in odgovornosti v snovanju novih ekonomskih in družbenih odnosov znotraj delovnih organizacij in v mejah komune.

To pa po drugi plati pomeni, da občinska skupščina čedalje bolj izgublja značilnosti nekdanjih oblastnih organov in čedalje bolj postaja tista samoupravna institucija, kjer se najbolj povezujejo interesi proizvajalcev. **Postaja to, kar označujemo s terminom »asociacija delovnih ljudi«. S tem pa se seveda bistveno spreminjata tudi področje in vsebina dela občinskih skupščin: od nekdanjega, pogosto prakticističnega usmerjanja gospodarskega razvoja, od pogosto praktičnega iskanja rešitev samo nekaterih družbenih služb — premik predvsem na področje zadovoljevanja potreb proizvajalcev v občini po družbenih službah in družbenem standardu.**

ČEPRAV PREMIKI, ŠE VEDNO VELIKO ZAVIRALNIH

(Nadaljevanje na 2. strani)

VARIACIJA NA TEMO: DELO FOTO: MILAN SPAROVEC

SKUPNE ŽELJE — SKUPEN DINAR

V Murski Soboti:

- **Sanitarna inšpekcija zapre obrat za pripravo toplih malic**
- **Delavci terjajo topel obrok**
- **Vodstva delovnih kolektivov trkajo na vrata občinskega sindikalnega sveta**
- **Tovarna mesnih izdelkov spoštuje odlok sanitarne inšpekcije**
- **Direktorji in drugi člani delovnih kolektivov očitajo občinskemu sindikalnemu svetu...**
- **Občinski sindikalni svet piše na občinsko skupščino**
- **Predsednik obč. skupščine se strinja s predlogi in obljubi: novi obrat družbene prehrane v letu 1966**

Začelo se je lansko poletje, ko je sanitarna inšpekcija prepovedala Tovarni mesnih izdelkov v Murski Soboti pripravljati v svoji kuhinji tople obroke za soboške kolektive.

Takrat se je pojavila v Soboti epidemija dizenterije, katero naj bi povzročil po sumničenjih sanitarne inšpekcije prav ta obrat. Natanko ne ve danes nihče povedati, če je bil res izvor bolezni v kuhinji Tovarne mesnih izdelkov ali pa kje drugje. Podobne epidemije, sicer res v manjšem obsegu, so

(Nadaljevanje na 3. strani)

Dvajsetletnica

Petindvajsetega januarja pred dvajsetimi leti se je v dvorani Doma sindikatov v Beogradu končala prva splošna državna sindikalna konferenca, na kateri so bili ustanovljeni Enotni sindikati delavcev in nameščencev Jugoslavije. Delavski razred Jugoslavije se je pred dvajsetimi leti združil v enotnih sindikatih, da bi z obnovo razdejane domovine, z razvijanjem proizvajalnih sil in oblikovanjem samoupravnih odnosov v delovnih in teritorialnih asociacijah proizvajalcev, z vsakodnevno delovno in upravljalsko prakso uveljavil pridobitve socialistične revolucije.

Ko ob dvajsetletnici sindikatov odbiramo najvrednejše iz njihovega uresničenega delovnega programa, ne naštevamo klasičnih pridobitev »sindikalnega boja« v razrednih družbah: povišanja plač, izboljšanje socialne, zdravstvene in higiensko-tehnične zaščite, večje skrbi oblasti za izobraževanje delavcev itd. V odbiri med neštetimi političnimi akcijami in delovnimi uspehi sindikatov se odločamo za ugotovitev, da so sindikati v največji meri opravili svojo zgodovinsko nalogo s tem, da so vedno in povsod spodbujali in razvijali samoupravljanje in delitev po delu, to je proces zanikanja vseh tistih obeležij, ki so delavce označevala kot razred proletarcev.

Razčlenitev te ugotovitve nam pove:

— da je pod vplivom sindikatov doseglo ukinjanje posredništva in centralizma, ki na določeni razvojni stopnji proizvajalnih sil nista več potrebna, a bistveno vplivata na mesto delovnih ljudi v družbeni proizvodnji — s samoupravljanjem v delovni organizaciji svojo najvišjo stopnjo;

— da se v delovni organizaciji v največji meri upostavlja novi odnos delavcev do sredstev za proizvodnjo, s katerimi se vse bolj svobodno spajajo in brez odvečnih posrednikov;

— da se s samoupravljanjem delavcev v delovni organizaciji ustvarjajo najugodnejše možnosti za uveljavljanje nove vloge delavcev kot organizatorjev socialistične družbene proizvodnje. Z neposrednim upravljanjem s sredstvi dela postaja delavec hkrati tudi organizator procesa dela, a v pogojih usklajene proizvodne in upravljalske aktivnosti samih udeležencev proizvodnje upravljanje s proizvodnjo ne pomeni več upravljanja z ljudmi, marveč se spreminja v upravljanje s stvarmi;

— da postaja delež v proizvodu družbenega dela, ki pripada vsakemu udeležencu v procesu proizvodnje, stvar odločitev samih delavcev, ki pa so zasnovane na prispevku vsakega delavca v skupnem delovnem dosežku. Neposredna delitev in delitev po delu vse bolj odklanjata možnost, da bi si posamezne družbene skupine prilaščale delo drugih, zato se v okvirih delovne organizacije vse bolj utira pot resnični osvoboditvi delavskega razreda, to je pot ukinjanju razrednih obeležij družbe in afirmaciji svobodnih asociacij delovnih ljudi.

Pri utrjevanju takšne vloge in položaja delavskega razreda v proizvodnji in družbi so bili naši sindikati aktivni vseh dvajset let svojega dela in prav zato je njihova dvajsetletnica tako pomemben praznik.

VINKO BLATNIK

Danes na 5. strani:

REHABILITIRANI »ZAROTNIKI«

ZNAČILNOST DELA OBČINSKE SKUPŠČINE ČRNOMELJ

Z metlo pred domačim pragom!

Kdo bi mogel opisati, na kaj vse pomislimo, ko slišimo ime — Bela krajina. Nedvomno pa: borci na gostoljubje, počitek, pesniki na bele breze, slapove nageljnov, ki lijejo s kamrinih oken, turisti na belo kôlo, rumeno kapljico, zelenega Jurija, etnologi na soseskin »kelder«, kolovrat, lojtrski voz brez enega žeblja, izseljenci na svoje trpko detinstvo, pest zemlje v platnenem robcu med prigaranimi dolarji in franki, štipendisti na dolgočasna leta, ki jih bodo morali odslužiti »bogu za hrbtom«, agronomi na rodnost steljnikov in tržne viške vina...

Pa gospodarstveniki? Eden teh mi je še pred kratkim rekel: »Bela krajina ni romantika, ampak večno tarnanje. Kar naprej ista pesem: — med vojno smo vse dali, zdaj pa nimamo sredstev, da bi gradili tovarne, kot jih gradijo drugje, razvijali kulturo kot drugje, konservirali etnološko preteklost ko drugje, oživili folklorne običaje in s tem turizem kot drugje, privabili visokokvalificirano delovno silo kot drugje... Namesto, da bi si Belokranjci temeljito izprašali vest in videli, da so tudi sami krivi za zaostalost,« se je mož zjezil, »kažejo s prstom čez Gorjance in terjajo... Jaz pa pravim: najprej pred svojim pragom!«

Klic jeznega moža »pred svojim pragom« ni od muh, samo na pravi naslov ne leti več. Naše predstave o Beli krajini ne odražajo njene resnične podobe. Le v redkokateri občini so se spoprijeli s svojim osrednjim problemom tako resno kot v črnomeljski, še posebno redko pa je slišati toliko kritičnih besed na račun lastnih napak. Glavna tema »lastnega praga« je v črnomeljski občini kmetijstvo, glavni krivec upadanja kmetijske proizvodnje v Beli krajini pa, kot so nam rekli v Črnomlju, »tudi mi sami«.

ODKUP VSAKO LETO MANJŠI

Ali kmetijska proizvodnja v Beli krajini res upada? Številke govorijo, da res.

— Odkup mleka na področju mlekarne Semič je znašal v prvih devetih mesecih leta 1962 — 135.251 litrov, v letu 1963 — 131.631 litrov in v letu 1964 — 117.820 litrov. V relativnih številih se kaže to upadanje v istem zaporedju takole: 100 : 97: 88.

— Odkup telet je znašal na območju črnomeljske zadruge, ki je edina zadruga v občini, v istem obdobju leta 1962 — 1077 telet, 1963 — 893, 1964 pa 757 telet, ali v relativnih razmerjih med istimi leti 100 : 83 : 70.

— Še najbolj pa je upadel v teh letih pri zadrugi odkup goveje živine (od 605 glav v letu 1962 na 317 v lanskem letu), to je za polovico, za prav toliko odkup krompirja, a odkup prašičev celo dva in polkrat.

Boljše rezultate kmetijstva bi v črnomeljski občini tudi težko pričakovali: premalo so investirali za njegov razvoj. Po podatkih, ki jih je zbrala občinska skupščina, predstavlja odkup reprodukcijskega materiala v zadrugi le 29 odstotkov vse vrednosti zadružnega odkupa, oziroma le 8 odstotkov ocenjene vrednosti kmetijske blagovne proizvodnje.

Ti podatki so vredni razmišljanja. Ko jih je občinska skupščina vsestransko razčlenila, je zaključila, da se kooperacija med kmeti in zadrugo uresničuje le kot kupoprodajni odnos in da vpliva zadružnih delavcev na zasebno gospodarjenje in usmerjanje kmetijske proizvodnje skoraj ni čutiti.

ZA KMETE ZMANJKA MATERIALA IN ČASA

Ko se je občinska skupščina Črnomelj soočila s takšno podobo belokranjskega kmetijstva, je odkrito pokazala na vzroke, ki so jo oblikovali. Osnovni vzrok za upadanje kmetijske proizvodnje v občini je po njenem mnenju izključna skrb za razvoj družbenega sektorja kmetijstva. Za zasebne proizvajalce vedno zmanjka tako reprodukcijskega materiala kot časa za pomoč v strojni obdelavi zemlje: družbeni sektor ima v vsem prednost. Razen tega družbeni sektor odkupuje oziroma arondira le najboljšo obdelovalno zemljo, kar prebuja v kmetih, ki žive v rodovitnej-

(Nadaljevanje na 4. strani)

ČLOVEK IN MEHANIZEM FOTO: MILAN ŠPAROVEC

Vezni člen so lahko le podrobni programi dela

S spremenjeno funkcijo občin se premika področje dela občinskih skupščin ● Še vedno ne povsem asociacija delovnih ljudi ● Vezni člen med samoupravo v delovnih organizacijah in samoupravo v občinah so lahko le podrobni in perspektivni programi dela

(Nadaljevanje s 1. strani)

MOMENTOV ... Ko bi ob tako spremenjeni vlogi občin vrednotili tudi delo občinskih skupščin kot celote, bi si morali priznati, da je še vedno veliko zaviralnih momentov, ki preprečujejo na eni strani boljše reševanje skupnih problemov proizvajalcev, na drugi pa še vedno potiskajo skupščine na stare tire ljudskih odborov. Konkretna pojavna oblika teh zaviralnih momentov pa je seveda kaj različna.

● V Kopru ugotavljajo, da ni občinska skupščina niti enkrat v minulem mandatnem obdobju spregovorila o problemih nadaljnjega razvoja samoupravljanja.

● Članica zbora delovnih skupnosti iz Nove Gorice ugotavlja, da se zasedanja pogosto spreminjajo v glasovalni mehanizem, ker so pač preobremenjena s številnimi točkami dnevnega reda

● Sindikati v koprskem okraju opozarjajo, da se je v nekaterih komunah izoblikovalo stališče, da ni časa pri reševanju posameznih problemov razpravljati s samoupravnimi organi delovnih organizacij, temveč zadeve rešujejo v zaprtem krogu z direktorji podjetij.

● Članica zbora delovnih skupnosti v Idriji opozarja, da člani zbora delovnih skupnosti in zbor kot celota sploh nimajo stika z volivci.

ŠE VEDNO PREMALO POVEŽANI INTERESI PROIZVAJALCEV V OBČINI ... Takih in podobnih primerov bi lahko našteli še veliko. Toda bolj kot to bi bilo zanimivo odgovoriti na vprašanje, kje so zanje globlji vzroki. Odgovorov na to vprašanje pa je prav tako veliko. Nekateri hočejo zdaj, ko preštevajo, kolikokrat je kdo od odbornikov sodeloval v razpravi, pripisati krivdo neprimerni sestavi občinske skupščine. Drugje spet občinski upravi, ki hoče izoblikovati politiko ekonomskega in družbenega razvoja za zaprtimi vrati. Nekateri govore, da so delovne organizacije formalno predlagale člane v zbor delovnih skupnosti in da zato ne iščejo opore v tem zboru.

Ne kaže temu oporekati, v vsakem od teh vzrokov je precej resnice. Vendar pa se sama po sebi vsiljuje misel, da je glavni vzrok za vse te zaviralne momente v tem, ker so v občinski skupščini še vedno premalo povezani interesi proizvajalcev komune. V tem, da je občinska skupščina kot celota, in še posebej zbor delovnih skupnosti, vse premalo usmerjena v zasledovanje konkretnih skupnih potreb proizvajalcev v komuni in da še vedno premalo išče v dogovoru vseh proizvajalcev možnost za uresničenje teh načrtov.

EDEN IZMED OSREDNJIH PROBLEMOV, KAKO DOSEČI BOLJŠO POVEZAVO MED SAMOUPRAVO V DELOVNIH ORGANIZACIJAH IN SAMOUPRAVO V OBČINI ... V odgovor na to vprašanje predlagajo nekateri zelo različne rešitve. Med drugim omenjajo, da bi se moral zbor delovnih skupnosti večkrat sestajati na ločenih sejah, da bi se tako lahko posvetil problemom, ki zadevajo delovne organizacije. Drugi spet mislijo, da bi moral dobiti ta zbor več kompetenc, da bi mu kazalo prepustiti tudi nekatere zakonodajne funkcije.

Če pa si pobliže ogledamo programe dela občinskih skupščin in njihovih organov, potem si moramo priznati, da je prav v njih skrit manjkajoči vezni člen med samoupravo v delovnih organizacijah in samoupravo v občini. Programi dela občinskih skupščin niso zasnovani na osnovi konkretnih skupnih potreb proizvajalcev v občini, pogosto se izoblikujejo sproti, ob srečevanju s trenutnimi potrebami. Še posebej velja ta ugotovitev za zbore delovnih skupnosti, ki so bili v minulem obdobju tako rekoč v celoti brez konkretnih in perspektivnih programov dela. Zato si tudi ti zbori doslej še niso izoblikovali lastne fiziognomije.

Podrobni in perspektivni programi dela občinske skupščine ali obeh zborov pa bi ne zagotavljali le veliko bolj načrtno reševanje posameznih problemov, temveč bi postali tudi stična točka interesov proizvajalcev v komuni. In s tem tudi stična točka med samoupravo v delovnih organizacijah in samoupravo v občini, kajti pri rešitvah bi morala občinska skupščina ali oba zbora upoštevati tudi stališča samoupravnih organov v delovnih organizacijah, sindikatov, subjektivnih sil v komuni in v delovnih kolektivih. Torej ne gre toliko za formo dela kot za vsebino.

BOJAN SAMARIN

Mnenja in stališča sindikatov ● Mnenja in stališča sindikatov ● Mnenja in stališča sindikatov ● Mnenja in stališča sindikatov ● Mnenja in stališča sindikatov ● Mnenja in s

Še več pozornosti

N posvetu o zdravstvenem varstvu in zaščiti ljudi pri delu so mariborski sindikati spregovorili tudi o dopolnilnem obroku. Splošna ocena je pozitivna: čedalje bolj narašča število delovnih organizacij, ki uvajajo dopolnilno prehrano za svoje delavce. Analiza 70 večjih podjetij v okraju pa je pokazala, da so zajela z dopolnilnim obrokom že 40 % zaposlenih. In zdravstvene službe dokazujejo, da je v marsičem prav temu pripisati zmanjševanje odstotka nezgod na delovnih mestih, večjo fizično zmogljivost proizvajalcev in s tem tudi višjo produktivnost.

Vendar pa mariborski sindikati opozarjajo, da samoupravni organi še vedno premalo pojmujejo dopolnilno prehrano kot sestavni element preventivne zaščite zaposlenih, kot enega izmed pomembnih pogojev za povečevanje intenzivnosti dela in zato kot sestavni element poslovne politike.

V dokaz pristavljajo: še vedno je veliko kolektivov, ki zaposlenim niso omogočili dopolnilne prehrane. Tudi odstotek, ki so jih v delovnih organizacijah zajeli z dopolnilnim obrokom, je spričo zahtev na delovnih mestih, spričo povečevanja intenzivnosti dela še vedno premajhen. O tem govori tudi podatek, da je še vedno največ nezgod med drugo in tretjo delovno uro, tedaj, ko se je zaradi pomanjkljivega zajtrka ali drugih obrokov v prehrani zmanjšala na minimum fizična zmogljivost delavcev.

Zato v mariborskih sindikatih opozarjajo, da je še posebej zdaj, ko v podjetjih povečujejo intenzivnost dela, potrebno posvetiti pozornost dopolnilnemu obroku. Povprečna prehrana delavcev je namreč po ugotovitvah zdravstvenih služb še vedno pomanjkljiva v beljakovinah živalskega izvora, kalciju in nekaterih drugih zaščitnih snoveh, pogosto pa tudi v kalorijah. Brščas bo zato potrebno nameniti nekoliko več sredstev za dopolnilni obrok, da bi se tako povečala njegova kvaliteta in da bi obenem nizka cena omogočila vsem, da posežejo po njem. Hkrati pa v sindikatih tudi predlagajo, da bi naj delovne organizacije na osnovi enakopravnih dogovorov združile del sredstev za izgradnjo obratov družbene prehrane in tako zagotovile čim večjemu številu proizvajalcev ceneno, a obenem kvalitetno dopolnilno prehrano. Tudi v tem se namreč razkriva možnost zvišanja življenjske ravni proizvajalcev.

S. B.

OB RAZŠIRJENEM PLENUMU SINDIKATOV V NOVI GORICI:

Za boljše rezultate tudi boljši pogoji

Osrednje vprašanje: kako doseči nadaljnjo intenzifikacijo gospodarjenja

Čeprav razprava razgrinja kopico problemov, čeprav žaromet mnenj, stališč in ugotovitev osvetljuje zdaj to zdaj drugo področje v ekonomskih in družbenih odnosih komune, pa je vendarle osredotočena na eno samo vprašanje: kako doseči nadaljnjo intenzifikacijo gospodarjenja. Rezultati pravkar minulega leta vzpodbujajo in dokazujejo, da bo prav po tej poti možno zagotoviti novo prevrednotenje ekonomskih in družbenih odnosov: kljub nekaterim objektivnim težavam in v veliki meri prav zaradi intenzivnejšega gospodarjenja v delovnih kolektivih je doseglo gospodarstvo goriške občine za 42 % večji bruto produkt, narodni dohodek na prebivalca se je povečal za 30 %, medtem ko je produktivnost dela porasla za 28 %.

NEKATERI MISLIJO DRUGAČE

A vendar pri tem nekateri mislijo drugače.

V nekaterih delovnih organizacijah goriške komune se je namreč izoblikovala teorija, da bi kazalo programirati letošnji obseg proizvodnje na lanski ravni. Kot zagovor tej svoji tezi pripominjajo, da to terjajo težave z reprodukcijskim materialom, z energetiko, pomanjkanje deviznih sredstev ... Zakaj uvajati drugo ali celo tretjo izmeno, pravijo, ko pa še za eno ni dovolj surovin. Zakaj tretja izmena, ko pa lahko že pri sedanjih dveh povečamo obseg proizvodnje, ko se lahko produktivnost poveča z intenzivnejšim delom na sedanjih delovnih mestih, ko lahko z zmanjševanjem števila zaposlenih dosežemo višje osebne dohodke ob dosedanjem obsegu proizvodnje.

Po drugi strani pa spet nekateri menijo, da bi bilo treba več sredstev v gospodarskem načrtu komune nameniti novim gospodarskim investicijam, da bi bilo potrebno reševati problematiko nadaljnjega gospodarskega razvoja občine predvsem z novimi industrijskimi objekti. Še posebej zato, ker so sredstva delovnih organizacij veliko večja, kot so bila kdaj koli doslej.

STALIŠČE SINDIKATOV

Goriški sindikati ne soglašajo niti s prvimi niti z drugimi.

Intenzifikacija gospodarjenja, tako poudarjajo v sindikatih, pomeni tudi nenehno naraščanje obsega proizvodnje. Ne z novimi investicijami v novo proizvodnjo, temveč z boljšim izkoriščanjem sedanjih proizvodnih sredstev, z uvedbo sodobnejših proizvodnih procesov, z zniževanjem proizvodnih stroškov, z vključevanjem v mednarodno delitev dela. **Uvedba popolne druge, tretje ali celo četrte izmene pa pomeni bistveno povečevanje obsega proizvodnje ob znatno nižjih stroških. Razen tega pa vztrajanje na lanskem obsegu proizvodnje in sklicevanje na pomanjkanje reprodukcijskega materiala in druge letošnje težave ne more biti rešitev sedanjih problemov, nasprotno, v tem primeru bi se samo še zaostrili.**

In slednjič, kakšen interes naj bi imel proizvajalec povečevati intenzivnost svojega dela, če bi mu prav to kasneje lahko prineslo odpoved, ker pač podjetje lahko z manjšim številom zaposlenih dosega enak obseg proizvodnje?

Pri tem v sindikatih tudi pripominjajo, da je potrebno ustvariti boljše pogoje, da bi lahko proizvajalci dosegli boljše rezultate na sedanjih proizvajalnih sredstvih. Če namreč v anhovski cementarni ugotavljajo, da je produktivnost žena, ki nimajo preskrbljenega varstva za svoje otroke, za 15 % nižja, kot pri drugih, potem bo bržčas treba slej ko prej rešiti problem otroškega vrstva, da bi se lahko povečala njihova produktivnost. In tako v družbeni prehrani, v varstvu in zaščiti pri delu, v šolstvu, v kulturi, v razvedrilu in rekreaciji, v prometu, trgovini ...

Zato tudi mnenje, da bi moral družbeni plan občine veliko bolj podrobno spregovoriti o družbenem standardu proizvajalcev. Znatno višja sredstva delovnih organizacij v marsičem že zagotavljajo dovolj trdno materialno osnovo. Družbeni program občine pa bo moral pri tem postati enakopraven dogovor proizvajalcev o skupnih komunalnih potrebah in o skupnih sredstvih, s katerimi ga bodo uresničevali.

ZAGOTOVITI BOLJŠO DELITEV

Ugotovitev ni nova, čeprav s tem še ni rečeno, da je zato kaj manj aktualna. **Gre namreč za to, da bodo zaman vsi dogovori in koncepti nadaljnje intenzifikacije gospodarjenja, kolikor ne bodo zanjo živo zainteresirani tako neposredni proizvajalci kot organizatorji proizvodnje in kader v službah.**

Analize doslej izoblikovanih delitvenih sistemov pa izpričujejo številne vrzeli. Tako v goriških sindikatih ugotavljajo, da se v številnih delovnih organizacijah dohodek delovnih enot ne formira v odvisnosti od dejanskih rezultatov gospodarjenja, da gre pogosto bolj za obračunsko tehniko kot pa za razvit sistem formiranja in delitve dohodka, da te enote pogosto odločajo samo o sredstvih za osebne dohodke, da nimajo vpogleda v gibanje proizvodnih stroškov, da notranje prelivanje sredstev ustvarja nasprotja v ekonomskih odnosih med enotami, da so sredstva za službe že vnaprej zagotovljena iz centralnih skladov in neodvisno od dejanskih rezultatov dela. **In ob tem ugotovitev, da so v marsikaterem delovnem kolektivu pojmovali decentralizacijo samoupravljanja samo formalno, pri tem pa govore, češ da med proizvajalci ni interesa za gospodarjenje.**

Podobno tudi v nagrajevanju. Še vedno vztraja večina delovnih organizacij samo pri fizičnih merilih v nagrajevanju proizvajalcev v neposredni proizvodnji, medtem ko bi pri nagrajevanju po delu za strokovni kader komajda lahko govorili o prvih poizkusih.

To pa je tudi področje, ki mu bodo morali v delovnih organizacijah posvetiti še posebno pozornost, poudarjajo goriški sindikati.

S. B.

VČASIH SE PRIMERI

Čas, ko je bila skrb za ozimnico najpomembnejša naloga sindikatov, smo uspešno prebrodili. Krompir, jabolka, zelje in podobne skrbi smo brez škode prepustili iznajdljivosti posameznikov, sindikate pa spremenili v subjektivno silo v razvoju družbenih odnosov.

Zato naj bi bili sindikati tudi ena izmed tistih sil, ki poganja naprej kolesa v mehanizmu delavskega samoupravljanja. In menda res ni več delovne organizacije, kjer ne bi na sejo samoupravnih organov vabili vsaj predsednika sindikata.

Ko pa so v celjskem okraju preverili, kako v sindikatih poznajo lastno interno zakonodajo o samoupravljanju, je 14 od 24 predsednikov sindikalnih podružnic priznalo, da sploh ne vedo, ali podjetje ima poslovnik o delu samoupravnih organov, dva pa sta dejala, da te predpise samo delno poznata.

Pa naj zato zapišemo, da je v tistih šestnajstih kolektivih tudi vpliv sindikata samo delen? Odgovor prepuščamo njim samim.

OB OBČNEM ZBORU SINDIKALNE PODRUŽNICE »INDUPLATI« V JARŠAH

Prednost za proizvodnjo

Občni zbor sindikalne podružnice »Induplati« v Jaršah bi lahko razdelili na dva dela. V prvem se je občni zbor v razpravi zavzel in zahteval od samoupravnih organov in upravno tehničnega vodstva tovarne, da številne pomanjkljivosti v proizvodnji čim hitreje odpravijo. V drugem pa so člani sicer nakazali nekaj problemov, vendar pa do njih občni zbor ni zavzel konkretnejših stališč.

Ko je bilo govora o pomanjkljivostih v proizvodnji, se je izkazalo, da bo morala tovarna nekaj strojev ustaviti zaradi pomanjkanja reprodukcijskega materiala. Zato je tudi sindikat podprl predlog, da bi uvedli nočno izmeno v proizvodnji tistih izdelkov, za katere imajo trenutno dovolj surovin, kot so to predlagali organi upravljanja in kot so se že zedinile delavke. S tem bi namreč lahko zagotovili delo vsem proizvajalkam in s tem tudi normalne osebne dohodke, podjetje pa bi se izognilo pretnji, da bo prikrajšano na dohodku.

Pri tem pa je sindikat opozoril, da je ta rešitev le začasna. Zastoje v proizvodnji sta namreč povzročili osnovni surovini, lan in konoplja, katerih pridelovanje je pri nas v upadanju. Po mnenju upravno tehničnega vodstva je perspektiva tovarne v delni preusmeritvi proizvodnje na izdelke iz sintetičnih vlaken. Na občnem zboru je sindikat tudi podprl to odločitev. Vendar s pripombo, da ta preusmeritev terja tudi drugačno usposobljenost proizvajalcev, kar še posebej velja za mlajše tkalke. Sindikalni občni zbor se je zato še posebej zavzel, da je treba takoj začeti v izobraževalnem centru z dopolnilnim izobraževanjem. Po mnenju sindikata bo le dobra in pravočasna strokovna usposobljenost omogočila slehernemu delavcu v tovarni, da bo proizvajal kvalitetno, da si bo lahko zagotovil normalno produktivnost in s tem osebne dohodke in da se ne bo zmanjšal tudi obseg proizvodnje. Dobra kvaliteta izdelkov pa je menda tudi pogoj, da bodo lahko izdelke plasirali tudi na tujih tržiščih in si tako ustvarili prepotrebne devize.

Člani sindikata so se na občnem zboru tudi zavzeli, da bi z rekonstrukcijo tovarne pohiteli in tako čimprej prebrodili sedanje težave. Vendar pa pri tem občni zbor ni dal odgovora na neko drugo vprašanje. Namreč, koliko bodo ob vlaganjih v stroje vložili tudi v življenjsko raven proizvajalcev. Še posebej pa bi bil pomemben odgovor na to vprašanje, ker se je tega področja nekajkrat dotaknila sama razprava in ker je v kolektivu 80 % zaposlenih žensk. Tako je nekdo pripomnil, da se v otroškem varstvu že 20 let v Jaršah ni prav nič premaknilo in da družbeni standard proizvajalcev ne more biti omejen samo na tople malice.

Beseda pa je zamrla na občnem zboru sindikata podjetja Induplati tudi pri delitvenih sistemih. In vendar nekatera znamenja pričajo, da se med enotami še vedno niso uveljavili ekonomski odnosi in da se njihov dohodek ne formira na osnovi doseženih uspehov. To potrjuje tudi primer, ki so ga povedale tkalke, da ne morejo doseči dobre kvalitete, ker pač osnovne surovine niso dobro pripravljene, kar pa prizadene predvsem nje in ne tiste, ki to surovino pripravljajo.

M. Ž.

Pogovori z upravljavci ● Pogovori z upravljavci

ŠIVILJA V VRATARSKI LOŽI

V prostih dneh, ko vsi stroji v tovarni mirujejo, se pred vratarsko ložo le redko pojavi človeška postava. V njej pa sedi na svojem delovnem mestu do minute točno vratarka. Pravi, da v tem miru nikoli ne zadrema. Drugače pa je ob delavnikih, ko je ob konicah v hodniku toliko ljudi kot na bližnjem sejmišču. Dana Rozman je vratarka v obratu stikalnih naprav v kranjski Iskri. Čeprav so v njeni delovni dobi bile v teh prostorih že tri različne tovarne, je ostala vedno pod isto streho.

Pred devetimi leti, ko je bila še šivilja v šiviljskem oddelku tovarne Špik, ji je takratni direktor lepega dne predlagal, naj se preseli v vratarsko ložo.

Ponudbo je sprejela. Preselila se je v pritličje, v vratarsko ložo in začela opravljati delo, ki se ga lotijo le redke ženske.

»Skozi velika steklena okna marsikaj vidite?«

»Ne preveč. Okna niso zasteklena s povečevalnim steklom. Brez njega pa se iz vratarske lože ne vidi veliko.«

»Vratarjevo prvo jutranje opravilo so zamude. S kakšnimi izkušnjami opravljate to delo?«

»Beležim jih v knjigo, kot mi je naročeno. Vendar to ne pomeni, da prihaja naš obrat netočno na delo. Pred leti je bilo neprimerno več zamudnic. Ker so v obratu pretežno zaposlena mlada dekleta, ni veliko vzrokov za zamude. Bolj netočne so žene, ki morajo pred prihodom na delo opraviti še vrsto drugih družinskih opravil. Večkrat pa se v zadnjem času primeri, da v knjigo ne vpišem nobene zamude.«

»Ali to pomeni, da so se prevozi na delo izboljšali?«

»Ne bi si upala tega trditi, čeprav so delavke s prevozi v glavnem zadovoljne. Toda to še ne pomeni, da je vse prav. Poleti so prevozniki točni. Drugače pa je pozimi. Včasih se nad njimi hudo jezimo. Pri nas so zaposlena dekleta tudi iz oddaljenejših krajev: iz Radovljice, iz Tržiča in iz Škofje Loke. Ker imamo razen tega še zelo slabe vozne rede, se zgodi, da je nekaj deklet v tovarni že skoraj celo uro pred začetkom dela.«

»Kako pa štejete zamude?«

»Zamud, pri katerih ni mogoče ugotoviti krivca, ne štejemo. Pozimi so dovolj pogosti primeri, da avtobusi zamujajo. Vzrok je slaba prevoznost cest, nezadostno čiščenje cestišč, slabi vremenski pogoji in še vrsto vzrokov bi lahko naštela. To pa še ni najhuje. Ker povsod še nimamo primernih postajališč, čaka večina na avtobuse kar na prostem. Na delo tako delavke prihajajo premražene in nerazpoložene. To je pogosto tudi vzrok za razna obolenja, predvsem za prehlade.«

»Zamud imate torej zelo malo, pa tudi deviz ima tovarna, kot slišimo, vedno manj. Kaj ni to čudno?«

»To ni naša krivda. Sicer se pa na te stvari ne razumem. To ni moja skrb.«

»Pa ste o tem najbrž obveščeni?«

»Za sestanke nimam časa. Povem vam, odkar sem v vratarski loži, še nisem imela časa, da bi šla na kak sestanek.«

»Kako pa potem veste, kaj je novega v tovarni?«

»Redno berem vsa sporočila in zapisnike, ki so na oglasni deski. To mi zadostuje za osebno obveščenost.«

»Ali od podjetja pred upokojitvijo še kaj pričakujete?«

»Imam že 29 službenih let. Morda bom delala še kakšnih šest let. Preglavic s stanovanjem nimam, ker stanujem v ‚hišici očetovi'. Tako mi odpadejo skrbi, ki so mlajšim sestavni del življenja.«

Z. T.

KAKO V MURSKI SOBOTI REŠUJEJO PROBLEM TOPLEGA OBROKA IN DRUŽBENE PREHRANE

Skupne želje - skupen dinar

Zaprta kuhinja v Tovarni mesnih izdelkov ● V delovnih kolektivih zahtevajo topel obrok ● Pobuda proizvajalcev: s skupnimi sredstvi zgraditi sodoben obrat družbene prehrane ● Na občinski skupščini zagotavljajo podporo pobudi delovnih organizacij.

(Nadaljevanje s 1. strani)

Sobočane vznemirjale že poprej in pred tem, ko je Tovarna mesnih izdelkov odprla svojo kuhinjo. »Vzrok bo verjetno drugje,« pravijo Sobočani.

PRVE POBUDE

Posledice intervencije sanitarne inšpekcije so bile hude. Več kot tri tisoč soboških delavcev je ostalo čez noč brez toplega obroka. Minevali so tedni in vedno manj je kazalo, da si bo Tovarna Mesnih izdelkov le premislila in odprla vrata svoje kuhinje. Prošnje in moledovanja delovnih organizacij niso zalegle. Zahteve delavcev so bile iz dneva v dan ostrejše in v svoji nemoči so se vodstva in sindikati delovnih organizacij obrnili na občinski sindikalni svet.

Tajnik občinskega sindikalnega sveta pripoveduje: **»Pismene in ustne intervencije delovnih kolektivov Mure, Panonije, Ločilke, Agroservisa, Pomurja, Kroja in drugih so kar deževale. Očitali so nam, da se na sindikatu ne zganemo in ne pomagamo rešiti problema prehrane. Zato smo v novembru sklicali širše posvetovanje s predstavniki sindikalnih podružnic, da bi se pogovorili o družbeni prehrani. Takrat nam je bilo že jasno, da bo potrebno razmisliti tako o začasni kot o perspektivni rešitvi. Za začasno rešitev so menili predstavniki delovnih kolektivov na posvetovanju, se bo potrebno pomeniti s tovarno mesnih izdelkov. Za trajno rešitev pa so delovni kolektivi imenovali poseben iniciativni odbor.«**

Vendar se občinski sindikalni svet in Tovarna mesnih izdelkov nista sporazumela. To pot je razlog baje v vratih. V tovarno vodijo ena vrata v vse obrate, zato tudi v kuhinjo. Nekdo, ki je namenjen v kuhinjo, bi lahko zanesel kužne klice v tovarno, česar z ozirom na naravo proizvodnje in izvoz ne bi smeli tvegati,« so rekli v tovarni mesnih izdelkov. »Če je tako, potem si res ne kaže nakopati slabega občutka, da so z mesom poslali v inozemstvo še kakšen bacil.«

IZ OČI V OČI

Iniciativni odbor se je resno lotil zadeve. Na prvi seji je sestavil pismeno prošnjo na delavski svet Tovarne mesnih izdelkov, naj spet začne kuhati. Toda vse zaman.

Na drugo sejo iniciativnega odbora so povabili predstavnike Tovarne mesnih izdelkov. In prepričevanje iz oči v oči se je začelo. Predstavniki delovnih kolektivov so zatrjevali, da ne morejo več vzdržati pritiska delavcev. Naj vendar v TMI razumejo, da so v resni stiski. V Muri so delavke z odločno zahtevo po toplem obroku spravile v hude škripce vodstvo in samoupravne organe.

Predstavniki TMI pa so se ves čas branili z odločitvijo sanitarne inšpekcije. Vendar jim na koncu razprave ni kazalo drugega, kot da so se kljub vsemu odločili in mimo sanitarne inšpekcije sprejeli Muro in njenih 1200 abonentov.

Z ZDRUŽENIMI MOČMI

Vprašanje prehrane pa je ostalo kljub temu skoraj v celoti nerešeno. Na občinski sindikalni svet je prišla nova serija pisem, ustnih in pismenih prošenj in obtožb. Direktorji podjetij so pisali: »Če ne boste sindikati poskrbeli, da skupno rešimo problem, ga bomo morali sami, vsak zase.« Med pismi beremo tudi takšen očitek: »Sindikati niste sposobni speljati akcije do konca.«

Na vse te očitke, se je iniciativni odbor vnovič sestal in si postavil na dnevni red: dokončna rešitev vprašanja družbene prehrane. S Tovarno mesnih izdelkov ne bo nič, to so že lahko ugotovili. Potrebno bo razmisliti o novem, večjem obratu družbene prehrane. Nekateri so menili, da bi morda lahko adaptirali že kako obstoječo stavbo. Vendar je posebna strokovna komisija, ki je pregledala nekaj lokalov, ugotovila, da niti eden ni primeren, da bi ga lahko adaptirali za takšne potrebe.

Zato so se odločili za gradnjo novega obrata družbene prehrane. Razmislili so o današnjih in o prihodnjih potrebah in se odločili za kapaciteto 5000 obrokov dnevno. Tak objekt pa bi veljal po približnih izračunih 150 milijonov.

Tolikšne investicije ne bo zmogel en sam investitor. »Kako priti do potrebnih sredstev?« — so se spraševali. In tudi že predlagali: »Kaj če bi si to vsoto porazdelili. v Soboti je približno 5500 proizvajalcev in, če oddvoji vsaka delovna organizacija na proizvajalca 20.000 dinarjev, imamo v glavnem vsoto skupaj. Razliko 40 milijonov pa naj priskrbi Občinska skupščina z dolgoročnim kreditom.« Predlog so tudi sprejeli.

Zadnjo besedo na vse to bo seveda morala reči občinska skupščina. Zato je občinski sindikalni svet pohitel in poslal pismeno vlogo na občinsko skupščino.

NI ČASA ZA ODLAŠANJE

Do konca meseca, najpozneje pa do sredine februarja, bodo končani zaključni računi. Ugoden trenutek, ko bi gospodarske organizacije lahko oddvojile potrebna sredstva za obrat družbene prehrane, kaže izrabiti. V Muri, kjer so že razpravljali o delitvi sredstev, so delavke na prvo mesto postavile družbeno prehrano. Zato ni strahu, da se tudi v drugih delovnih organizacijah delavci ne bi znali odločiti.

Vendar pa na občinskem sindikalnem svetu pravijo, da manjka pri končni rešitvi problema še vedno pika na i. Občinska skupščina še namreč ni odgovorila, ali bo podprla pobudo delovnih kolektivov ali ne.

Ali se bo zato lepo zamišljena stavba že pri temelju pogreznila?

NA OBČINI ZAGOTAVLJAJO

Tovariš predsednik, kaj menite o vlogi, ki vam jo je poslal občinski sindikalni svet?

— Pobudo delovnih organizacij in občinskega sindikalnega sveta pozdravljamo. Občina sama ne more pokriti vseh potreb iz rednih proračunskih sredstev. Zato smo predloga o združevanju sredstev samo veseli.

Soglašate z vsemi predlogi iniciativnega odbora, tudi s tistim, da prevzame vlogo investitorja občinska skupščina?

— Če bodo gospodarske organizacije izpolnile svoje obveznosti in prispevale svoj delež — potem ne vidim nobene ovire, da občinska skupščina ne bi prevzela vloge investitorja.

Na prihodnjem zasedanju obeh zborov občinske skupščine, ki ste ga sklicali, ni na dnevnem redu družbena prehrana. Se ne bojite, da bi vam kdo očital, da zavlačujete dokončno rešitev vprašanja?

— Ne, ker ne mislimo delati nobenih težav, niti zavlačevati dokončne rešitve. Dnevni red za sklicano sejo je tako obsežen, da ne bi mogli govoriti še o tem vprašanju.

Kdaj se bodo po vašem mnenju Sobočani že lahko posluževali samopostrežne restavracije?

— Prihodnje leto.

NAMESTO EPILOGA

Potemtakem je strah Sobočanov, da se bo zavlačevala izgradnja obrata družbene prehrane — odveč. Po zagotovilih predsednika bo tudi občinska skupščina podprla pobudo delovnih kolektivov in le malo je verjetno, da bi zbor delovnih skupnosti ne priporočil kolektivom, da na osnovi enakopravnega dogovora združijo del sredstev in tako rešijo svoj problem.

Podobna pobuda delovnih organizacij za združevanje sredstev je žal pri nas še redkost. Čeprav vemo, da so za skupne komunalne potrebe, potrebne skupne rešitve in potemtakem skupna sredstva. Primer, ki smo ga danes izbrali, nam dokazuje, da je to mogoče. Danes so se dogovorili za to akcijo, jutri se bodo morda že za novo. V Soboti jo potiho že napovedujejo. Baje bodo z združenimi sredstvi gradili novo šolo.

I. VRHOVČAK

?

Pred šestimi leti se je v Celju združilo pet manjših gradbenih podjetij. Združitev naj bi omogočila, da bi s povečanjem osnovnih sredstev mehanizirali gradbeništvo in zastarelo strojno opremo nadomestili s sodobnimi gradbenimi stroji. Takrat se je novemu gradbenemu podjetju Ingrad priključilo 5 celjskih podjetij in sicer Beton, Stavbenik, Graditelj, Savinjgrad in Cementina. Postavljene naloge ob združitvi je novo podjetje v celoti uspešno opravilo. Ingrad je v šestih letih precej mehaniziral gradnjo.

Po šestih letih pa so v Celju zopet šteli gradbena podjetja. Ugotovili so, da je v tem času nastalo zopet pet novih gradbenih podjetij, ki gradijo največ s krampi in lopatami. Toda kot kaže statistika, se živo delo v gradbeništvu uspešno kosa s stroji. Ob celjskem »velikanu« nastopa uspešno na gradbenem tržišču zdaj še pet manjših podjetij: »Remont« iz Celja, »Gradbenik« iz Laškega, »Vegrad« iz Velenja in Gradbeno podjetje iz Rogaške Slatine.

Gradbena podjetja rastejo kot gobe. Kaj pa cene gradbenim storitvam? Z. T.

Rezervirano v januarju ● Rezervirano v januarju ●

SVINJSKE KOŽE V KLOBASE ALI V DEVIZE?

Kitajski zid med klavnicami in našim izvozom? ● Vrtoglavo preplačevanje kož nekako ni v skladu z vključevanjem v mednarodno delitev dela ● Najbolj rentabilni izvozniki usnja v gospodarski dilemi

»V devize, seveda, saj v klobase sploh ne sodijo!« bi rekel vsak pameten človek.

Pametnih ljudi je pri nas veliko, vendar še zmeraj ogromno svinjskih kož pojemo, usnjarne pa ogromno uvozijo.

Na nedavnem zveznem posvetovanju o klavniški industriji je nekdo med razpravo priznal: V kranjskih klobasah je nad 30 odstotkov zmletih kož. Ni pošteno, da odpadke prodajamo za čisto meso. Poslušalci so se posmihali diskutantu in njegovi humanosti, ugovarjali mu pa niso, ker je povedal resnico. Serviral pa je samo košček, kajti nepojasnjeno je ostalo, kam gredo druge kože. Industrijske klavnice so namreč v celoti prenehale odirati prašiče...

Samo vrhniška in kamniška tovarna svinjskega usnja pa letno porabita približno 700.000 dolarjev za uvoz svinjskih kož, ker domačih ne dobita dovolj.

Ni tole posmeh vsem prizadevanjem in apelom o izboljšanju deviznega gospodarstva?!

SIZIFOVSKI UKREP

Stanje se je zadnje čase še poslabšalo. Cene kož smo sprostili in ukinili rajonizacijo, se pravi, da sme bosansko odkupno podjetje nabavljati kože tudi v Srbiji, na Hrvaškem, srbsko pa v Sloveniji ali kjerkoli drugje. Cene pa so pri priči poskočile, kajti kož je premalo in odkupovalci poskušajo drug drugega spodriniti s preplačevanjem.

Kilogram kože namreč stane okoli 329 din, kilogram klobas pa nad 1000 dinarjev. Dokler bodo klavnice lahko nemoteno uporabljale kože za klobase, bodo nadaljevale s to tradicijo, ki je zanje donosnejša. In se požvižgale na potrošnika in na naše devizno gospodarstvo...

Dobronamerna sprostitev cen, ki naj bi povečala usnjarnam zalogo domačih surovin, se je torej izrodila v sizifovski ukrep.

KAKOR KITAJSKI ZID

Problem bi rešili z dvema dopolnilnima ukrepoma: s tem, da bi klavnice primorali oddajati polovico kož, ali pa jih prepovedali uporabljati za mesne izdelke.

Možna je še ena rešitev: usnjarne naj bi plačevale kože po istih cenah kakor potrošniki mesne izdelke.

Priznajte, da je ta tretja rešitev absurdna. In nesprejemljiva za usnjarsko industrijo, saj so že zdaj domače kože veliko dražje kakor uvožene. Vzhodni Nemci ponujajo kilogram kože po 164 din, Danci po 281 din, Japonci po 259 din. Vsi inozemski prodajalci so jih v zadnjih štirih letih znatno pocenili, mi pa v zadnjih 2 letih podražili za 50 odstotkov.

Jasno, da domače usnjarne vedno bolj koketirajo z uvoženimi kožami, ker so pač cenejše. Zlasti zato, ker se intenzivno vključujejo v mednarodno delitev dela, kjer si ni mogoče privoščiti takšnih »šal« s cenami, kakor si jih mi.

Takole so mi rekli v kamniški Tovarni usnja:

»Na svetovnem trgu se usnje pocenjuje. Madžarska, Vzhodna Nemčija in Poljska osvajajo kupce z dumping cenami, česar si mi ne moremo privoščiti. Naš izvoz še ni ogrožen, ker smo si v tridesetih letih pridobili renome s solidno kakovostjo, toda če bi cene povišali za več kot 2 odstotka, bi se naš izvoz hitro ustavil. In kaj potem? Skupnost bi izgubila 600.000 dolarjev letno, če prištejemo še vrhniško tovarno, pa več kot milijon 600.000 dolarjev, mi pa sleherno možnost za uvoz inozemskih kož.«

Zgovorna izjava!

Toda očividno za zdaj nikogar še ne zaskrbljuje, razen predelovalcev svinjskih kož. Kljub temu, da so devizno sila interesanti — kamniška usnjarna je v svoji branši najbolj izvozno rentabilna — ugibajo, kakšne stranske proizvode bi osvojile, da jih izvoz usnja ne bi ščasoma spravil na — kant.

PREVELIKA ŽRTEV

Kamniški usnjarni je lani ostalo dve tretjini manj sredstev za sklade kakor pred dvema letoma: samo še 50 milijonov dinarjev.

Prognoze za letos so še slabše. Za kože in kemikalije bodo dali okrog 136 milijonov več kakor lani, za osebne dohodke 86 milijonov več, elektrika in premog pa jih bosta stala 20 milijonov več.

Kakor rečeno, inozemski kupci ne bodo upoštevali vseh teh podražitev, ko lahko dobijo iz drugih socialističnih držav veliko cenejše usnje.

Kdo bo pokril ta porast proizvodnih stroškov? Domač potrošnik? Če se bodo tovarne znašle — nekatere so se že — bodo uvedle donosne stranske proizvode, skay, umetno usnje, sortiranje ščetin in tako naprej. Vse to gre dobro v prodajo, če ne v inozemstvu, pa vsaj doma.

Takšno prožnost lahko samo pohvalimo.

Obstaja pa bojazen, da bi te tovarne zaradi stranske proizvodnje zmanjšale svojo osnovno produkcijo, ki je za našo zunanjetrgovinsko bilanco nadvse pomembna. Dotok deviz se bo zmanjšal, česar si ob sedanji devizni stiski prav gotovo nihče ne želi.

Toda usnjarn ne more nihče prisiliti, da izvažajo z izgubo! Trkanje na zavest lahko sicer ugodno vpliva, vsak gospodaren usnjarski kolektiv pa kljub temu ne bo pozabil nase in na lastne ekonomske interese.

Slepa ulica?

Trenutno: da.

Vendar bi lahko prišli iz nje. Če ne bi več pojedli domačih svinjskih kož. Brž ko bi jih bilo dovolj v prodaji, bi sizifovski ukrep — sprostetev cen — koristil. Cene bi se počasi zniževale, dokler se ne bi približale svetovnim. Zakon ponudbe in povpraševanja, ki trenutno tepe usnjarne, zlasti tiste, ki izvažajo, bi začel delovati v njihov prid. In v prid našega deviznega gospodarstva.

Vrhniška in kamniška tovarna svinjskega usnja ne bi več porabili od milijon 600.000 dolarjev, ki jih dobita letno za izvoženo usnje, 700.000 dolarjev za uvoz kož.

Takšen prihranek je že vreden, da jim zagotovimo domače svonjske kože po zmernih cenah.

Svinjskih kož pa ne predelujeta samo ti dve usnjarni...

MARIOLA KOBAL

Po bližnjici do ključa

Načrt resolucije zveznega in gospodarskega zbora Zvezne skupščine o nadaljnjem razvoju sistema stanovanjskega gospodarstva — objavljen v dnevnem tisku — izhaja iz enega samega temeljnega smotra: stanovanjsko gradnjo je treba pospešiti, poceniti, industrializirati. Na kakšen način? Z odpravo ekonomsko preživele oblike financiranja stanovanjske izgradnje prek stanovanjskih skladov, družbenopolitičnih skupnosti in z odpravo zbiranja sredstev zanjo iz dohodka delovnih organizacij v obliki prispevka za stanovanjsko izgradnjo. Delovni kolektivi so naslovili le preveč očitkov na račun dosedanje oblike financiranja stanovanjske gradnje; stanovanjski skladi so obvezno zbirali sredstva za stanovanjsko izgradnjo tako od zaposlenih v gospodarskih organizacijah kot zaposlenih v zavodih, komunalnih podjetjih, prosveti itd., niso pa dajali vsem enakih možnosti za najemanje kreditov. Kredite so lahko najemali le tisti, ki so lahko ponudili večjo soudeležbo. Stanovanjski skladi so ob pomanjkanju družbene kontrole obračali stanovanjske dinarje tudi preveč po svoje.

Resolucija upeljuje v stanovanjsko gospodarstvo čisto ekonomske pojme: ekonomska cena, dolgoročni kredit, odprodaja družbenih stanovanj, specializirana oblika investiranja stanovanjske gradnje. Jasno je, da stanovanjske gradnje ne bo mogoče čez noč zasnovati na čistih ekonomskih odnosih, ker so dohodki zaposlenih še vedno prenizki, da bi lahko predvsem z njihovo pomočjo zagotovili nemoteno, celo pospešeno graditev stanovanj. Zato resolucija predvideva med sedanjim administrativnim urejanjem stanovanjske problematike in stanovanjskim gospodarstvom, ki naj temelji na ekonomski računici, prehodno obdobje, v katerem naj bi:

— ukinili prispevek na stanovanjsko izgradnjo, in sicer tako, da bi delovne organizacije, ki bi se jim na ta način sredstva povečala, ta sredstva nalagala namensko v sklad skupne porabe za stanovanjsko izgradnjo;

— banke naj bi prevzele vsa sredstva in obveznosti dosedanjih skladov za stanovanjsko izgradnjo.

Začasno naj bi torej denar za stanovanjske gradnjo, ki se je do zdaj stekal pri skladih družbeno-političnih skupnosti, zbirale in obračale poslovne banke. Resolucija pa ob tem priporoča, naj pristojni organi proučijo smisel in pogoje morebitnega ustanavljanja posebnih poslovnih bank za kreditiranje stanovanjske izgradnje. Priporoča tudi, naj bi imeli sedanji zakupniki stanovanj možnost, da lahko odkupijo stanovanja v družbeni lastnini, v katerih stanujejo.

Konkretne oblike financiranja stanovanjske izgradnje v prihodnje, kakor tudi financiranja urbanističnih in drugih del, ki so v zvezi s stanovanjsko izgradnjo, bodo predvideli zakonski predpisi in ukrepi, ki bodo resoluciji sledili. Zato je njihov vpliv na rast stanovanjske gradnje danes še težko oceniti. Na osnovi dosedanjih izkušenj pri zbiranju in delitvi sredstev za stanovanjsko izgradnjo je treba resolucijo vsekakor pozdraviti kot enega prvih predlogov, kako sredstva za razširjeno reprodukcijo vračati delovnim organizacijam. Ob tem pa je treba poudariti, da bi interesom delovnih kolektivov bolj ustrezal specializiran denarni zavod za stanovanjsko izgradnjo, ker bi namensko zbiranje in delitev kreditov za gradnjo stanovanj ob ustrezni družbeni kontroli povsem onemogočilo morebitne prelivanje teh sredstev za druge gradnje, kot se je to pogosto dogajalo pri skladih za stanovanajsko gradnjo.

Čeprav smo o stanovanjih, ki naj postanejo dolgoročna potrošna dobrina, govorili že ob ustanovitvi stanovanjskih skadov, leta 1960, pa postaja stanovanje potrošna dobrina v ekonomskem smislu šele s to resolucijo, saj bi imeli po njej enake pogoje za nakup stanovanja vsi občani, pa tudi skrb za vzdrževanje stanovanj naj bi bila razdeljena v enakih količinah med lastnike in najemnike stanovanj.

V. B.

ZAOSTAJANJE SLOVENSKE ENERGETIKE: PROBLEM ŠTEVILKA 1

HRBTENICA SE JE UKRIVILA

V zadnjih sedmih letih je proizvodnja energije v Sloveniji naraščala polovico počasneje kot v državi ● Premajhna skrb za modernizacijo premogovnikov ● Po letu 1975 nujna gradnja jedrske elektrarne ● Nauk iz nacionalne ekonomije – spodbuda za finančno sodelovanje delovnih organizacij pri gradnji energetskih objektov

Gospodarstveniki so že 1959. leta predvidevali, da bo na Slovenskem v letu 1964 primanjkovalo okrog 400 do 500 milijonov kWh električne energije. Primanjkovalo pa ni le te vrste energije, marveč tudi premoga, nafte in plina, kar smo vsi potrošniki občutili na svoji koži, pa tudi gospodarstvo kot celota je pretrpelo neprecenljive izgube. Zaostajanje proizvodne energije za gospodarsko rasttjo je v Sloveniji tako občutno, da je terjalo posebno obravnavo na seji gospodarskega zbora Republiške skupščine, ki je zahteval hitrih in odločnih ukrepov, da bi se to neskladje čimprej izravnalo.

LETOS EDINO ZDRAVILO: UVOZ IN PRENOS ENERGIJE

Glavni razlog zaostajanja proizvodnje energije za gospodarsko rastjo je relativno zaostajanje proizvodnje električne energije in premoga v SR Sloveniji v primerjavi s celotno Jugoslavijo: v zadnjih sedmih letih je proizvodnja teh vrst energije naraščala za polovico počasneje kot v državi. V Sloveniji smo namreč 1961. leta zaključili gradnjo hidrocentral (dotlej smo zgradili 7 večjih hidrocentral, 1 termocentralo in rekonstruirali dve termocentrali). Šele v letu 1963 smo začeli graditi v Ljubljani toplarno, v drugi polovici lanskega leta pa pripravljati gradnjo hidrocentrale na spodnji Dravi in termocentralo v Trbovljah — kot začetek izpolnjevanja širšega programa izgradnje central v okviru sedemletnega načrta. Prav nekajletna prekinitev gradnje central ima za posledico, da do leta 1966 ne bomo vključili v gospodarstvo nobenega pomembnejšega energetskega izvora, čeprav potrošnja energije nenehno narašča.

Do zastoja v izgradnji električnih central v Sloveniji je prišlo predvsem zato, ker smo v teh letih gradili v Jugoslaviji le tiste hidrocentrale, ki jih je financirala Mednarodna banka (HE Split, Senj, Trebišnjica, Bajina Bašta, termocentrala Kosovo) ter toplarne v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani, ki naj bi omogočile sodobnejšo in racionalnejšo preskrbo s toplotno energijo tako za industrijo kot za celotno potrošnjo, razen tega pa proizvajale tudi električno energijo. Vsa dela na teh energetskih izvorih pa so se zakasnila, kar je ob neugodnih hidroloških razmerah povzročilo doslej največjo krizo v preskrbi z energijo — proizvodnja hidroenergije v SR Sloveniji je bila lani za okoli 300 milijonov kWh ali za 20 % manjša kot v letu 1963. Kljub nameravanemu uvozu električne energije iz Avstrije (že lani smo uvozili okoli pol milijarde kWh ali 4 % celotne potrošnje električne energije v Jugoslaviji) računajo gospodarstveniki, da bo v letošnjem letu potrebno omejiti potrošnjo te energije od 700.000 kWh do 1,600.000 kWh, kar kaže, da bo preskrba z električno energijo tudi letos zelo kritična. Da bi krili tako velik primanjkljaj energije v Sloveniji, sodeluje Gospodarska banka Slovenije pri financiranju daljnovoda v Bosni in Hercegovini, ki bo omogočil prenos energije iz nove centrale v Dubrovniku v zahodni del države. V načrtu imamo tudi okrepitev prenosne mreže v Avstriji in Sloveniji, da bi lahko uvozili še več energije.

POVEČANA PROIZVODNJA LE NA RAČUN NEDELJSKEGA DELA IN VZDRŽEVALNIH DEL

Kritični situaciji v proizvodnji energije botruje tudi premajhna skrb za modernizacijo slovenskih premogovnikov. Zadnje kredite za povečanje proizvodnje so slovenski rudniki porabili leta 1961. Odtlej je bistveno povečal svojo proizvodnjo samo še rudnik Velenje, predvsem z izboljšanjem produktivnosti dela. Povečano povpraševanje po premogu so v zadnjih letih premogovniki krili z uvedbo nedeljskega dela in na škodo pripravljalnih in vzdrževalnih del v rudnikih. Proizvodnja premoga v državi je lani sicer narasla za 7 odstotkov ali za 2,5 milijona ton, vendar to ni zadostovalo za kritje povečanih potreb. Zato smo uvozili za potrebe jugoslovanskih železnic iz Poljske okoli pol milijona ton črnega premoga. Niso pa bile s tem zadovoljene potrebe industrije in široke potrošnje. Vzroki za upadanje proizvodnje premoga so znani: administrativne cene premoga in njihove posledice: premajhna materialna osnova premogovnikov, da bi sami skrbeli za rekonstrukcijo in modernizacijo in za izgradnjo stanovanj za rudarje ter relativno zaostajanje rasti osebnih dohodkov rudarjev v primerjavi z drugimi poklici. Število zaposlenih v rudnikih je v Sloveniji od leta 1961 do 1964 upadlo v sorazmerju 100:93.5. Proizvodnja rudnikov je do leta 1963 kljub temu naraščala, lani pa obtičala na enaki ravni kot leto prej.

NA DNEVNEM REDU SPET VPLINJEVANJE LIGNITA

Ob analizi takšne kritične situacije v proizvodnji električne energije si je potrebno zastaviti vprašanje, kako naj se naše gospodarstvo izkoplje iz težav. Odgovor na to vprašanje vsebuje sedemletni načrt, po katerem naj bi do leta 1970 zgradili v Sloveniji sedem večjih elektroenergetskih objektov: Toplarno Ljubljano, HE Srednja Drava I, TE Trbovlje II, TE Šoštanj B, sistem hidroelektrarn na Savi, HE Srednjo Dravo II in HE Trnovo. Od omenjenih objektov prve tri že gradimo, izbor in vrstni red drugih predvidenih ter roki pričetka njihove gradnje pa še niso dokončno določeni. Z izgradnjo omenjenih elektrarn v predvidenih rokih bi do leta 1968 izravnali elektroenergetsko bilanco in zadovoljili energetske potrebe do leta 1970. Gospodarstveniki pa računajo, da bodo po letu 1975 že tako daleč izkoriščeni vsi klasični viri za proizvodnjo električne energije v Sloveniji, da bo nujna izgradnja elektrarn na osnovi uvožene nafte, oziroma neuklearne energije.

Drugi glavni vir energije v naši republiki so še neizkoriščene rezerve premoga v Zasavju in Velenju, ki omogočajo porast proizvodnje od sedanjih 5,28 milijonov ton na največ 10 milijonov ton premoga. Povečano proizvodnjo premoga lahko pričakujemo predvsem od rudnikov Trbovlje, Zagorje, Velenje in Kanižarica; ob mehaniziranem načinu izkopa premoga, v kar bi bilo treba investirati 50 milijard dinarjev, bi lahko do leta 1970 povečali proizvodnjo teh rudnikov na skupno 8,6 milijona ton letno. Ker bi lahko najbolj povečali proizvodnjo nizko kaloričnega lignita (do leta 1970 na 5,1 milijona ton), ki vsebuje polovico vode in pepela, zaradi česar je njegov prevoz po železnici zalo drag, je spet na dnevnem redu gradnja veleplinarne v Velenju, ki bi izkoriščala velenjski premog bolj ekonomično (letno bi ga vplinila 1,7 milijona ton), hkrati pa bi se pocenil prenos energije do potrošnikov.

KDO NAJ FINANCIRA RAZVOJ ENERGETIKE?

Vzroki neskladja med proizvodnjo energije in potrebami gospodarstva so torej na dlani. Zelo jasno so formulirani tudi predlogi, kako to neskladje izravnati. Gre »samo še« za vprašanje — ki pa je vendarle glavno — odkod naj se steka denar za izgradnjo energetske osnove slovenskega gospodarstva. Ob upoštevanju lanskih cen bi morali po približnih računih za modernizacijo premogovnikov, gradnjo elektrarn, napeljavo razdelilnega omrežja ter uplinjevanja premoga do leta 1970 investirati nič manj kot 250 milijard dinarjev. Za razvoj energetike bi morali v prihodnje nameniti 35 % celotnih vlaganj v industrijo ali 17 % vlaganj v gospodarstvo. Vprašanje, kdo naj financira izgradnjo energetskih izvorov, je tesno povezano s procesom, ki ga doživljamo, s prenosom sredstev in skrbi za razširjeno reprodukcijo s centralnih investicijskih skladov na delovne organizacije. Čeprav odnos med centraliziranimi in decentraliziranimi sredstvi, namenjenimi za razširjeno reprodukcijo še ni utrjen, je pa vendar že danes jasno, da bodo delovni kolektivi in družbeno-politične skupnosti pod ustreznimi ekonomskimi in poslovnimi pogoji morali prispevati del povečanih sredstev za gradnjo energetskih objektov, sicer investicije v druge oblike razširjene reprodukcije ne bodo učinkovite.

Le usklajena prizadevanja delovnih organizacij in družbenih skupnosti pri financiranju razvoja energetike lahko izravnajo proizvodnjo energije z današnjimi in prihodnjimi potrebami po njej in zagotovijo pogoje za nadaljnji gospodarski razvoj naše republike. **V. B.**

Z metlo pred domačim pragom!

Zakaj izključna skrb za razvoj družbenega sektorja kmetijstva? ● Krivci upadanja kmetijske proizvodnje v črnomaljski občini: davčna politika, neutemeljen strah kmetov pred podružbljanjem rodovitnejše zemlje, pretežna usmerjenost kmetijskih strokovnjakov v trgovske posle ● Družbene in zasebne kmetijske proizvodnje ni mogoče umetno ločevati ● Le večja blagovna proizvodnja je ključ za izboljšanje življenja belokranjskih kmetov

(Nadaljevanje s 1. strani)

ših predelih občine, strah, da bodo tako ali drugače slej ko prej ob zemljo, zaradi česar njihovo zanimanje za kooperacijo vse bolj kopni. Svoj delež v upadanju kmetijske proizvodnje ima tudi davčna politika, ki so jo podredili zahtevam družbenega sektorja: polproletarce naj bi prisilila, da bi se končno odločili za zemljo ali za tovarno, ti pa so reagirali tako, da so prodajali pridelke po najvišjih dnevnih cenah, čeprav so s tem kršili kooperacijske pogodbe, češ »kako pa naj drugače plačujemo visoke davke«.

Razvoju kmetijstva je močno škodilo tudi »načelno« vprašanje: ali je sploh socialistično, če ima hribovski kmet v lasti kmetijske stroje? Namesto, da bi zasebni proizvajalci pridelovali čimveč za trg in bi od tega imeli tudi sami koristi, jim take razprave in njihov učinek na carinsko politiko jemljejo voljo do dela, in kar je glavno — tudi zaslužek. Na skupščini so nam posebej poudarili, da so za nevključenost belokranjskih kmetov v družbena prizadevanja, kako izboljšati kmetijstvo, krivi tudi kmetijski strokovnjaki: njihovo delo se ni izražalo v predavanjih, oziroma v strokovnem pouku kmečke mladine, marveč se je omejilo na trgovske posle, papirnato vojsko s kooperacijskimi pogodbami. Zato so začeli ljudje na deželi gledati v kmetijskem strokovnjaku človeka, ki mu je edina dolžnost skrb za družbeno proizvodnjo, ne pa za kmetijsko proizvodnjo kot celoto. V prizadevanjih za večjo blagovno proizvodnjo pa družbene in zasebne proizvodnje ni mogoče umetno ločevati, ampak ju je treba obravnavati kot celoto, saj lahko le takšno vrednotenje kmetijske proizvodnje (ker se zasebna in družbena med seboj dopolnjujeta) poveča blagovno proizvodnjo in koristi vsem občanom.

KMEČKA DELA JE TREBA MEHANIZIRATI

Občinska skupščina se ni ustavila pri analizi pomanjkljivosti lastnega dela v kmetijski politiki, kar se tako rado zgodi, marveč je sprejela zelo čvrst program, kako jih odpraviti. Ker imajo kmetje v lasti 95 odstotkov vseh površin, je jasno, da načrten razvoj belokranjskega kmetijstva ni mogoč brez njihovega zavestnega sodelovanja, sodelovanje kmetov pa je spet odvisno od ekonomske spodbude za delo. Razvoj družbenega sektorja, njegova proizvodna usmeritev v zadnjih petih letih dokazuje, da je v črnomeljski občini v kmetijstvu najbolj rentabilna govedoreja, saj niti domač, niti svetovni trg ne kažeta znakov zasičenosti z njenimi proizvodi. Na razvoj govedoreje pa lahko pospešujoče vpliva tako urejen odkup mleka po ekonomsko proučeni ceni, kot drugačen, naprednejši način pridelovanja krmil na belokranjski zemlji.

Ker že sedaj primanjkuje delovnih moči za obdelovanje zemlje (od 54 odstotkov prebivalcev občine — 9296 ljudi je 5648 aktivnih, 3379 vzdrževanih in 269 preužitkarjev), je nujno potrebno kmečka dela mehanizirati, kar pa tudi pomeni — spremeniti carinske predpise predvsem v zvezi z uvozom kosilnic, enoosnih traktorjev in drugih strojev, ki jih na domačem trgu ni, ali pa jih uvažamo za drage devize. Občinska skupščina je sklenila, da bo tudi z vrsto praktičnih ukrepov spodbujala kmetijsko proizvodnjo: izboljšati katastrsko službo, davčno politiko, o strokovnih vprašanjih, kako povečati stalež živine, pa sklicati posvetovanje strokovnjakov in najboljših kmetov. Še letos bo bistveno izboljšala vse glavne pogoje blagovne menjave: odkup živine in mleka ter nabavo in prodajo reprodukcijskega materiala tako po obsegu kot po izbiri, hkrati pa poživila strokovno izobraževanje kmečke mladine, ki ga bo imelo na skrbi Društvo inženirjev in tehnikov oziroma Delavska univerza.

Če naj povzamemo NOVO v delu občinske skupščine Črnomelj, tisto, kar je vredno posnemanja, lahko rečemo: skupščina ne išče krivcev relativnega gaspodarskega zaostajanja svoje občine »onkraj Gorjancev«, marveč na domačih tleh. Svoje delo vse bolj osredotoča na kmetijstvo, to je na tisto gospodarsko panogo, katere napredek lahko izboljša življenje največjemu številu občanov. Pri načrtovanju dela pa si skupščina zastavlja en sam cilj: za vsako ceno povečati blagovno proizvodnjo kmetijskih pridelkov, ker je le povečana kmetijska proizvodnja ključ za izboljšanje življenja vseh občanov na domačih tleh. **V. B.**

DELAVSKA ENOTNOST

Glasilo Republiškega sveta ZS za Slovenijo. Izdaja ČZP Ljudska pravica v Ljubljani. List je ustanovljen 20 novembra 1942. Urejuje uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik VINKO PRINKAUS

Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Kopitarjeva ul. 2, poštni predal 213-VI, telefon uredništva 33-722 in 36-672, uprava 33-722 in 37-501. Račun pri Narodni banki v Ljubljani št. NB 600-11/1-365 — Posamezna številka stane 20 din — Naročnina je: četrtletna 250, polletna 500 in letna 1000 din — Rokopisov ne vračamo — Poštnina plačana v gotovini — Tisk in klišeji ČZP »Ljudska pravica« Ljubljana

Rehabilitirani »zarotniki«

Tajni obisk desetorice, ki je zatemnil »Vegino« avreolo dobrega gospodarjenja — Nekritični revolt strokovnega in upravnega vodstva na anonimni pismi — Ali je resnica manj resnična, če jo prikrijemo javnosti? — Priznanja po ovinkih, ki rehabilitirajo desetorico preglasnih — Ventile kritike se tudi v »Vegi« izplača odpreti

Neznanec iz Vege nam je telefonsko sporočil, da so že drugič nepravično razdelili novoletne nagrade. Želel je, da se o tem prepričamo in kakopak to nepravilnost javno ožigosamo.

O Vegi smo do zdaj brali same hvale, zato sem sprva kolebala, ali naj si vzamem čas za vrtanje po nakazanem problemu, ki je morda umišljen zvarek osebne užaljenosti.

Da ne bi po nepotrebnem izgubljala časa, sem predlagala, naj se neznanec zglasi v uredništvu in prinese s seboj dokaze o nepravični delitvi novoletnih nagrad.

Nekaj dni zatem je res prišel in s seboj pripeljal dva sodelavca, popoldne pa jih je prišlo še sedem...

Dolga obtožnica

Dolge ure se je vlekel pomenek, v katerem ni manjkalo soli.

»Povejte,« so vprašali »zarotniki«, »ali sploh kdo zasluži nagrado, če letnega plana nismo izpolnili? Planirali smo dve milijardi 90 milijonov bruto dohodka, ustvarili pa milijardo 750 milijonov. Če bi bilo delo bolje organizirano, ne bi ostali toliko pod planom.«

In vsakdo je povedal vse pomanjkljivosti, ki jih je občutil na svojem delovnem mestu ali opazil v svojem oddelku.

Kritizirali so nesmotrne nakupe. Več strojev bodo sicer potrebovali, ko bo tovarna dograjena, toda zdaj večidel stojijo, čeprav bi jih lahko izkoristili za kooperacijo z drugimi podjetji in z uslugami spravili skupaj denar za anuitete in amortizacijo.

Delovnih orodij je premalo, ali pa so narejena z zamudo. Ko je ena delovna faza opravljena, je treba prekiniti z delom in čakati na orodja ali na tehnološki postopek. Zaradi tega trpita proizvodni plan in produktivnost.

Načrti za nove proizvode so včasih tako površni, da morajo tehnologi reševati konstrukcijske napake. Na šolskem mikroskopu je tehnolog popravil 25 konstrukcijskih pomankljivosti. Nekaj je bilo takšnih, da proizvodnja sploh ne bi stekla, če jih ne bi odstranil. To pravzaprav ni bila njegova naloga, ampak dolžnost njihovega inštituta, ki bi moral prototipe in ničelno serijo tako izpopolniti, da bi šolski mikroskopi (in vse druge nove proizvode) nemoteno serijsko proizvajali. Inštitut tudi ni povrnil tovarni stroškov, ki jih je imela s popravili, z izdelavo novih orodij in z dodatno porabo delovnega časa, sam pa je pospravil pogodbeno vsoto za solidno opravljeno delo...

V kleščah kritike so se znašli planerji, ki ne opravljajo tako svojega dela, da bi montažni oddelek dobil hkrati vse sestavne dele nekega proizvoda, ampak mora čakati zdaj na to, zdaj na drugo reč.

Komercialistom so »zarotniki« očitali, da precenjujejo domače proizvodne sposobnosti. Pristajajo na tako kratke dobavne roke, ki se jih ni mogoče držati. Razen tega samovoljno spreminjajo načrte kupcev za neonske napise. Z Iskrinim obratom v Sarajevu so imeli zaradi tega precejšnje težave, spor se je resda nazadnje zgladil brez materialne škode, pravkar pa Metalka iz Ljubljane zahteva, da sedanji neonski napis snamejo in naredijo takšnega, kakor so ga naročili... Stroškov v zvezi z novim napisom ne bo plačala, ker ni sama kriva, da prvi napis ni v redu.

Še in še se je nadaljevala sklenjena veriga slabosti, ki so po mnenju desetorice zmanjševale gospodarski uspeh Vege.

Neposredno ali posredno je te slabosti povzročilo prav nagrajeno vodstvo, ki je dva meseca pred koncem leta opozorilo delovni kolektiv, naj varčuje pri radirkah in lepilnem papirju, zahtevalo skrajno varčnost pri delovnih orodjih, zabranilo kupovati strokovne priročnike, logaritmična računala, nazadnje pa privolilo, da se jim izplača za milijon 670.000 dinarjev nagrad...

Dramatičen, a zgrešen lov

Bolj kot ti manjši in večji dokaz slabega gospodarjenja je zanimivo, zakaj so se ventili kritike odprli šele pri nas, v uredništvu, ne pa v lastnem kolektivu, kjer bi bil vsak proizvajalec dolžan s konstruktivno kritiko in predlogi izboljševati proizvodnjo in poslovanje.

Večina se jih ne boji povedati, kar komu gre. Izvajalec neonskih luči je opozarjal komercialo, da nima kaj delati. Tri mesece je bral med rednim delovnim časom knjige in dnevno časopisje, komercialisti pa so ga odpravljali s tolažbo, naj potrpi, da bo že bolje ali pa so ga spraševali, zakaj se pritožuje nad »angleškimi sobotami«, ki so vendar plačane...

Taisti mladinec je prosil, da bi uredili temnico za povečevanje načrtov, ki bi jo lahko zaklepal in si med vlažnimi sidovi in na cementnih tleh ne bi nakopal revmatizma. Namesto primernejše temnice je dobil odgovor, ki ga res ni mogel razveseliti:

»Če ste do zdaj lahko delali v starem prostoru, boste pa še poslej.«

Projektant iz elektrooddelka pa je povedal:

»Lani v juniju smo zahtevali sestanek našega oddelka, za katerega smo zbrali veliko kritičnega gradiva. Osebno občutim slabo delitev dela in premajhen čut odgovornosti pri nekaterih. Sem projektant, praktično pa sem deklica za vse. Še material včasih znosim skupaj. Če nam nabavni oddelek sporoči, da naročenega materiala ni mogoče precej nabaviti, pošljem delavca v trgovino in čez pol ure je zadeva urejena. Izgovor, da nečesa ni, je pač najbolj enostaven.

Hotel sem na sestanku govoriti tudi o premajhni delovni disciplini in neprožnosti v našem oddelku. Poleti je osem do dvanajst delavcev redno stalo križem rok, čeprav smo imeli zadosti naročil in materiala. Od lanskih naročil jih še 26 nismo realizirali zaradi slabe organizacije dela in slabosti, ki je z njo tesno povezana, to je nedisciplineranosti.

Proizvodnega sestanka pa ni bilo. Z obljubo, da bo vsak ponedeljek po prvem v mesecu si nismo mogli pomagati.«

Neprijetne, toda nujne klofute

Kasneje, ko sem v Vegi preverjala, kako je s sestanki, se je predsednik centralnega delavskega sveta branil, češ da v manjšem krogu še kdo kaj pove, na sestankih in sejah pa da delavci zlepa ne odprejo ust.

Morda bi mu verjela, če ne bi od prvih informatorjev zvedela, da so se delavci nasploh zelo redko sestajali, večkrat pa samo ožja in širša samoupravna vodstva, ki jih niso vprašala za mnenja niti jim posredovala svojih sklepov.

Tudi sindikat je v Vegi doslej spal. V dveh letih je bil en sam sindikalni sestanek, ko so izvolili novo vodstvo in sprejeli delovni program...

Delavci pa so čutili potrebo, da povedo, kar jih žuli, in ker jim v tovarni niso dali dovolj možnosti, so se pač zatekli k drugim izhodom: k anonimnim pismom, naslovljenim na občinski sindikalni svet Ljubljana-Center in v naše uredništvo.

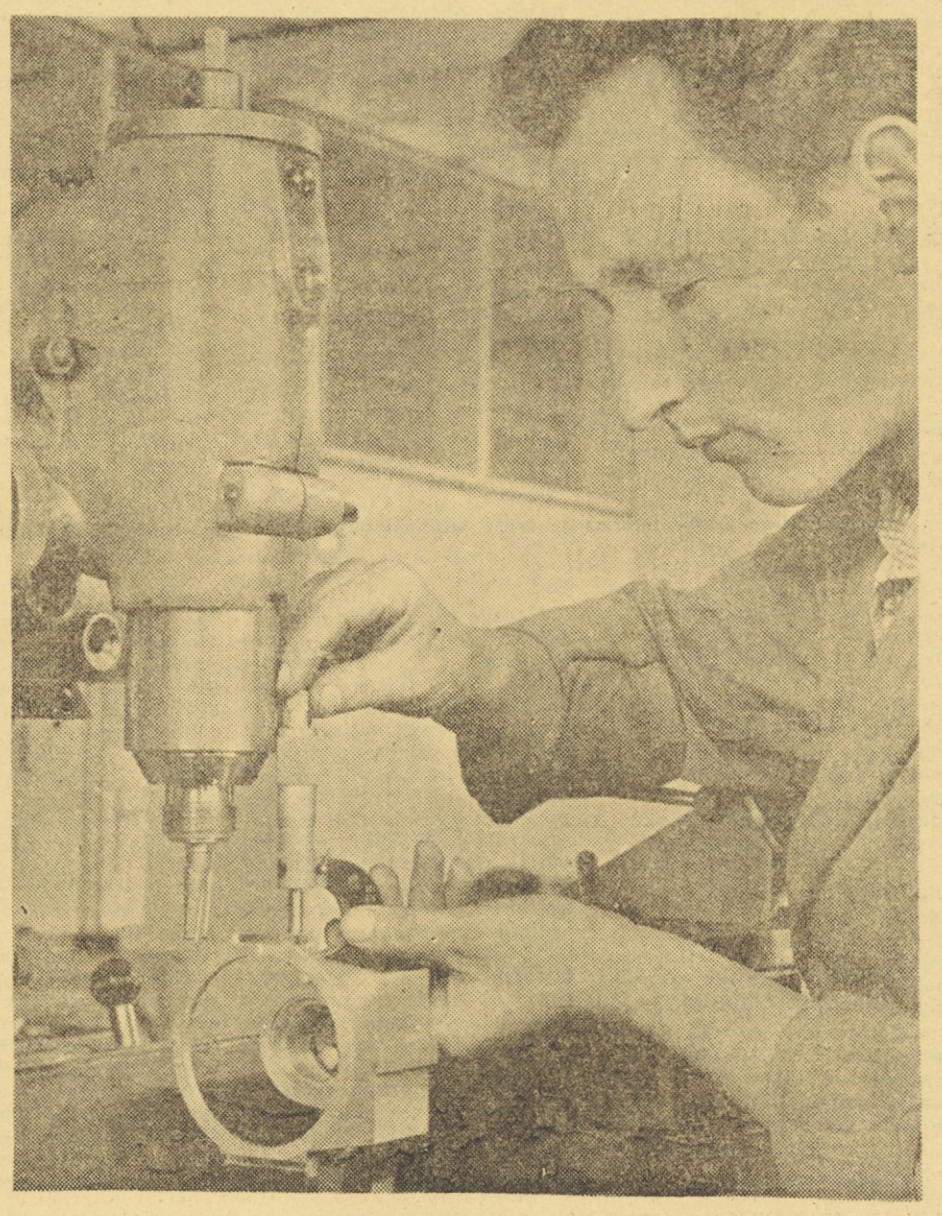

Vseh osem direktorjev iz Vege je poskočilo, ko so zvedeli za obe tako imenovani izdaji. Strokovni kolegij je z generalnim direktorjem vred postavil ultimat, da mora kolektiv v enem dnevu razkrinkati anonimnega tožnika, če ne, zapustijo vsi tovarno.

Sledil je dramatičen lov na človeka, ki si je dovolil tolikšno predrznost, in na desetorico, ki se je zatekla v našo redakcijo. Anonimnega kritika niso odkrili, naši obiskovalci pa so se sami javili.

Pet ur so stali stroji in delavci, da je vodstvo zvedelo, kar je želelo. Stali pa bi še dlje, če bi bili v vseh ekonomskih enotah tako nezadovoljni z gospodarjenjem, organizacijo dela in s poslovanjem kakor v prvi, ki jo notranji nered najbolj prizadeva. Dovoljeno jim je namreč bilo, da to priložnost izkoristijo tudi za kritiko...

Imeli so veliko povedati, kajti razšli so se šele čez tri debele ure.

Nedosegljivi zapisnik

Žal nas niti poznana desetorica ni obvestila o teh sestankih. Poskušala sem kasneje dobiti zapisnike o njih, predvsem zapisnik iz I. ekonomske enote, pa mi ni uspelo...

Uspelo pa mi je odkriti laž: desetorica prvih informatorjev o Vegi ni preklicala izjav, ki mi jih je dala. Iz uprave so me namreč posvarili, da vse, kar sem zvedela o njih, ni res in da zato prepovedujejo karkoli objaviti. Hkrati pa so naročili, naj se tega in tega dne dopoldne javim v tovarni.

Niti sam ton niti ukazi me niso preveč presenetili, še manj pa preplašili, ker pač svobodo govora in tiska nekoliko drugače pojmujem kakor nekateri ljudje iz Vege.

Toda zakaj so se mi lagali?

Mar je resnica manj resnična, če jo prikriješ pred javnostjo?

Priznanja po ovinkih

Intervju z ljudmi, ki jim ožje vodstvo priznava objektivno kritičnost, so mi indirektno potrdili, da nezadovoljstvo delavcev nad razdeljenimi novoletnimi nagradami le ni čisto neupravičeno. Novi stroji res niso vsi dobro izkoriščeni, proizvodnja res ni sinhronizirana in prihaja zato zlasti v montažnem oddelku do zastojev, dobavni roki so res včasih nerealni, le da komerciala in operativa zvračata krivdo druga na drugo, razvojni inštitut res do zdaj ni zgledno delal, ker ni bil ustrezno opremljen, razen tega se mladi fiziki in strojni inženirji, ki delajo v inštitutu, ne spoznajo na mehanske konstrukcije. Te objektivne težave so bile krive, da računi med Vego in njenim inštitutom niso bili povsem razčiščeni, čeprav sta samostojni delovni organizaciji.

In še marsikaj so potrdili, kar sem zvedela že od delavcev. Pojasnili pa so tudi vzroke, ki blažijo ostrino prvih kritičnih pripomb. Vega je v izgradnji. Tehnološko opremo so dobili večinoma šele v drugi polovici lanskega leta, zato letnega plana niso mogli izpolniti. Napake v organizaciji dela so vodstvu poznane; zbirokratizirani planski oddelek je že razformiran. Skrb za planiranje in tehnologijo prevzemajo ekonomske enote, ki so prav tako reorganizirane. Vsak oddelek bo imel svoj samoupravni organ. Novo možnost, da se odprejo ventili kritike...

Pa se bodo zares odprli?

Bodo se, ker delavci povsod zorijo. Mnogim sicer še strah za kruh brani, da bi v svoji tovarni ožigosali nepravilnosti in izigravanje ustavnih pravic, ki jih v grobem že poznajo, iznajdljivo pa iščejo vzvode, preko katerih slej ko prej dosežejo svoje.

Lepo je povedal nekdo iz Vegine desetorice:

»Direktorja, ki zna izvrtati kredite za novo tovarno, vsevprek hvalijo. Toda kreditov ne odplačuje sam, ampak vsi, ki delajo v novi tovarni. Tudi nekvalificirani delavci. Zato morajo biti informirani o vsem, kar se v podjetju dogaja in zato imajo pravico, da se njihovo mnenje upošteva.«

Če bi v Vegi tako ravnali pri delitvi novoletnih nagrad, bi se spisek imen in denarnih priznanj najbrž zelo spremenil, kljub temu, da je na zadnjih proizvodnih sestankih dobilo vodstvo zahtevano zaupnico. Ta papirnati ščit namreč precej izgubi na veljavi, ko zveš, da so se od štirinajstih članov centralnega delavskega sveta štirje vzdržali glasovanja, eden pa je glasoval celo proti predlaganim nagradam za izredne delovne zasluge, ki jih je predsednik centralnega delavskega sveta med razgovorom z menoj degradiral v nadomestila za neplačane nadure...

Roko dam v ogenj, da tretje novoletne nagrade ne bodo več tako na hitro in v ozkem krogu izglasovane, čeprav pravijo, da gre v tretje vse rado.

MARIOLA KOBAL

Pred uresničevanjem načrtov

Prešernova družba danes in jutri

Moj obisk v tajništvu Prešernove družbe ni bil naključje. Tjakaj me je zvabila v prvi vrsti vest, da kuje Prešernova družba za pričujoče leto vrsto lepih načrtov, v drugi pa neko nenapisano pravilo našega lista, da se enkrat letno obširneje pomudimo ob dejavnosti te družbe. Pogovor s tajnikom tov. Štolfo, potem z enim izmed poverjenikov Prešernove družbe in končno moje lastno poznavanje, koliko so edicije Prešernove družbe razširjene, brane in cenjene — vse to mi je pokazalo svetle in temne strani Prešernove družbe. Zdi se mi, da so vredne premisleka.

Slabi organizatorji

Pričnimo na začetku. V Pravilniku Prešernove družbe piše, »da je organizacija z namenom, da razvija socialistično zavest ter dviga politično in kulturno raven slovenskega ljudstva« Ker je njena poglavitna dejavnost založništvo, se ta pravila realizirajo, ali bi se vsaj morala, z vplivom knjižnih in drugih periodičnih publikacij, ki jih družba izdaja skoraj milijon v letu. Prešernova družba stremi k temu, da bi jo poznalo čim več bralcev, da bi bile njene izdaje neko SODOBNO ljudsko in zelo brano čtivo. Če primerjamo število njenih edicij s številom slovenskega prebivalstva, svoj namen na prvi pogled — dosega. Bistveno drugače je, če preštejemo redne člane Prešernove družbe (Prešernova družba nima naročnikov, marveč člane, ki prejemajo za letno članarino zbirko petih knjig, Koledar, umetniško reprodukcijo). Teh je samo nekaj nad 35.000.

Kje tiči razlog za tako majhno število članstva, ko ima na primer »Nedeljski dnevnik« nad 100.000 naročnikov. (Naročnina N. d. za tiste, ki dobivajo samo N. d., je 2400 din letno, za kupce tudi Ljubljanskega dnevnika pa 960; članarina Prešernove družbe je bila v letu 1964 900 din, letos 1200 din). Primerjava med knjižno zbirko in časopisom ni najbolj primerna, pač pa marsikaj pove o naših kulturnih razmerah.

Odgovor, zakaj nima Prešernova družba več članov, je dal pred letom dni eden izmed takratnih članov tajništva Prešernove družbe, ko je dejal: »Družbo moramo organizacijsko okrepiti.« Letos je povedal tovariš Štolfa povsem isto: »Družbo moramo organizacijsko urediti.«

Problem organizacije je torej staro zlo Prešernove družbe. Slovenci se sicer zavedamo, da nismo briljantni organizatorji, toda družba, kakršna je Prešernova, je tako rekoč že v krvi našega naroda in ne vem, zakaj je na eni strani ni mogel z leti koren tradicije, na drugi poznavanje slabosti, postaviti na trdnejše noge.

Prešernova družba si prizadeva, da bi imela čim več in čim boljše poverjenike, da bi le-ti prenesli njeno knjigo v vsak kolektiv, med vse občane. V občinah volijo poverjeniki skupaj z družbeno-političnimi in kulturno prosvetnimi organizacijami občinski odbor Prešernove družbe. Ta naj bi bil tisto akcijsko telo, ki bi na svojem območju izpolnjeval naloge Prešernove družbe kot celotne organizacije. Vse lepo in prav, toda zdi se mi, da so odbori vsaj do danes le na papirju. Ne poznam občine, v kateri bi bil tak odbor Prešernove družbe živo prisoten družbeno kulturni faktor, in bojim se, da so ti odbori tudi sami centralni organizaciji Prešernove družbe v Ljubljani v prav nepomembno pomoč. Zaenkrat torej še gre za neko telo zaradi telesa.

Slabi organizatorji, ali še kaj?

Prepričana sem, da moramo iskati vzrok za skromno število članov Prešernove družbe predvsem tudi drugje, ne le v organizacijski pomanjkljivosti. Pregovor, ki pravi, da se dobro blago samo hvali, namreč še danes drži. Dobro blago so v tem primeru — knjige. Ustavimo se torej ob izboru knjig Prešernove družbe, ob kriterijih izbora in končno ob samem tajništvu, ki deluje tudi kot uredniški odbor posameznih zbirk (s sodelovanjem glavnega urednika temeljne zbirke in zbirke »Ljudska knjiga«).

Težko bi na tem mestu našteli in ovrednotili vsa dela, ki jih je več kot v deceniju svojega obstoja poslala na knjižni trg Prešernova družba. Razen o nekaterih slovenskih novitetah (ki jih druge založbe najbrž ne vzamejo v tisk, za bralce Prešernove družbe pa so dovolj učene in umetniške), bi po splošnem pregledu tekstov ne mogli trditi, da so nekvalitetni, v večini primerov nezanimivi in pod povprečjem. Mnogokrat mašijo celo vrzeli v naši prevodni literaturi. Če potemtakem trdim, da se blago samo hvali, so knjige Prešernove družbe preslabo in prepovršno izbrane »za razvoj kulturne... ravni našega ljudstva«.

Kakšni so kriteriji izbora je pravzaprav neznanka. Dvomim, če je Prešernova družba kdajkoli sistematično analizirala želje in potrebe svojih bralcev in na podlagi takega proučevanja prilagodila založniške programe nalogam svoje organizacije. Takšen postopek dela pa terja danes vsakršna kulturna akcija, ki si želi množičnosti in zato, da bi bila učinkovita. Moj dvom potrjuje tudi zdajšnji načrt tajništva, da bi občinski odbori Prešernove družbe v bodoče sugerirali pri sestavljanju založniških programov, ker pač poznajo razmere in ljudi na svojem območju. Kriteriji izbora so bili torej več ali manj priložnosti. Sloneli so na domnevanju, kaj je dobro, potrebno, poučno, zanimivo. Tako je izšel v vsakoletni stalni zbirki tradicionalni Koledar, slovenska noviteta, nesistematično iztrgan roman iz svetovne ali domače književnosti, poljudnoznanstvena knjiga iz tega ali onega področja (če smo jo potrebovali ali ne), končno še umetniška reprodukcija, ne da bi kdajkoli vedeli, za kaj prav ta podoba in tega umetnika...

In končno, kdo izbira tekste za knjižne zbirke Prešernove družbe? Odgovor, da tajništvo skupaj z urednikom, bralcem ničesar ne pove. Povsod v svetu in tudi pri nas, omenjajo vsi knjižni izvodi iz vsakršne zbirke urednikovo ime in ne vem, zakaj bi morala biti Prešernova družba v tem pogledu neka izjema. Nima morebiti bolj kočljive naloge kot katerakoli izmed drugih založniških hiš? Žal je še vedno tako, da tisti, ki se nekam podpiše s svojim polnim imenom, čuti večjo odgovornost, kot pa če nastopa anonimno v imenu neke skupine, organizacije, društva.

Klub ljubiteljev knjig

Pomisleki, ki sem jih zapisala na rob založniške dejavnosti Prešernove družbe, morebiti niso najbolj opravičeni v tem trenutku, ko ima družba množico velikih in lepih načrtov ter se že pripravlja, da bi jih tudi obudila k resničnosti. Zna biti, da pa so prav zato toliko bolj potrebni.

Nedvomno najbolj pomembna zamisel Prešernove družbe je, da bi pričela že v letošnjem letu delovati kot klub ljubiteljev knjige. Taki klubi niso danes v svetu nobena novost. Prešernova družba namerava torej vzgajati bralce s knjižnimi razstavami, literarnimi večeri, s pogovori in predavanji o knjigah ter literarnih smereh, organizirati razgovore z bralci, pisatelji... ali v okviru svoje organizacije ali še bolje, da bi spodbujala ter sodelovala pri organiziranju takih akcij z drugimi kulturno prosvetnimi društvi, klubi, skupinami. Poleg tega se Prešernova družba dogovarja s slovenskimi založbami o sami organizacijski obliki kluba ljubiteljev knjige. Člani Prešernove družbe bi bili avtomatično člani tega kluba, za svojo letno članarino pa bi prejemali redno zbirko knjig Prešernove družbe. Razen tega bi mogli na podlagi članske izkaznice (te nameravajo izdati), kupiti z znatnim popustom knjižne izdaje tistih založb, ki bi bile voljne pristopiti v klub. Doslej so pristale na sodelovanje v klubu Cankarjeva in Državna založba, Obzorja in Univerzitetna založba. Knjige bi člani naročevali bodisi z naročilnico s posredovanjem Prešernove družbe ali jih kupili neposredno v knjigarnah. Ker je s slovenskimi knjigarnami nebroj težav in se jim kaj rado primeri, da jim zmanjka publikacij celo iz svoje lastne založniške hiše, bi morale založbe, članice kluba, opremiti v večjih središčih vsaj eno knjigarno tako, da bi imela vse še nerazprodane knjige, ki jih navaja katalog »Knjiga 65«. Prešernova družba upa, da ji bo uspelo podpisati dogovor o klubu ljubiteljev knjige z našimi založbami že na dan letošnjega Prešernovega praznika.

Pri samem tiskanju knjig namerava pričeti Prešernova družba s koprodukcijo z drugimi založbami (pravkar z Obzorji iz Maribora), kar bi znatno pocenilo ceno knjige, bralci pa bi pri nakupu izbirali med luksuzno izdajo založbe in žepnim formatom istega dela Prešernove družbe. Prav tako zanimiva zamisel Prešernove družbe je, da bi vsak član, ki prejema letno zbirko, mogel v bodoče izbirati štiri knjige iz zbirke »Ljudska knjiga«, tri pa bi prejel avtomatično iz temeljne zbirke.

Sicer bi še lahko pisali o načrtih Prešernove družbe, vendar, omenili smo poglavitne. In če bodo ti ter še drugi postali resnica ter kakšna resnica bodo, bomo dopolnili to pisanje čez leto dni ob ponovnem obisku v tajništvu Prešernove družbe.

ALA PEČE

Katero delo je vredno ogleda? (Foto: M. Šparovec)

OCENE KRITIKE INFORMACIJE

Poleg kvalitete še aktualnost

»ZENIT« — NOVA ŽEPNA ZBIRKA »MLADINSKE KNJIGE«

Nova zbirka knjig žepnega formata »Zenit«, ki je pričela izhajati pri Mladinski knjigi v Ljubljani, je nadomestila in dopolnila bivšo zbirko »Školjka«, namenjeno predvsem doraščajoči mladini. Čeprav torej na prvi pogled ne pomeni bistvene novosti, se nam z »Zenitom« vendarle obeta občutno dopolnilo na našem knjižnem tržišču. Ne gre toliko za sam zunanji priročni format knjige, ki si ga naše založbe osvajajo vedno v večji meri (100 romanov, knjige Prešernove družbe) in za zelo ugodno kupno ceno (400 dinarjev), marveč predvsem za izbor literarnih tekstov in za organizacijo dela pri urednikovanju in izdajanju te zbirke.

Splošnim tožbam in željam, naj bi postala naša knjiga čimbolj kvalitetna, množična in poceni, je dodala založba Mladinska še en kriterij — aktualnost. Čeprav po izidu prve knjige (Erich Maria Remarque »Noč v Lizboni«) še ni moč dokončno spregledati celotne podobe »Zenita«, pa vendarle lahko sklepamo po programu za letošnje in prihodnje koledarsko leto, da bo »Zenit« uresničil načrte. Poleg sodobnih literarnih del, poleg slovenskih novitet in del drugih jugoslovanskih narodov, bodo v zbirki izšli tudi dva do trije teksti iz klasične slovenske ali svetovne književnosti. Sicer bi namreč — po mnenju uredništva zbirke — »Zenit« ne mogel v polni meri opraviti tudi svoje kulturnoliterarno vzgojne naloge.

Uredništvo »Zenita« je Mladinska knjiga zaupala zunanjim sodelavcem Miri Miheličevi in uredniškemu odboru, založba pa bo opravljala zgolj tehnično administrativne posle. Razen tega bo vsako leto opremil vseh dvanajst knjig »Zenita« en sam likovnik, tako da bodo dela enega koledarskega leta tudi zaokrožena podoba likovnega ustvarjanja enega izmed naših umetnikov (letos Jože Ciuha). Vsekakor dobra zamisel!

Ker je založba Mladinska knjiga izpopolnila svojo tiskarno in pri tehničnih uslugah ni več odvisna od tuje pomoči, bo lahko vsako knjigo »Zenita«, ki bi na tržišču kmalu pošla, takoj znova ponatisnila. Uredništvo »Zenita« razmišlja tudi o tem, da bi rednim dvanajstim delom zbirke dodalo po potrebi še enega ali dva, če se namreč na svetovnem knjižnem trgu pojavi kaka pretresljiva noviteta. Morebiti bomo Slovenci na ta način vendarle pričeli hoditi vštric z literarnimi dogajanji v svetu.

A. P.

ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene

Večer plemenitega muziciranja

ZAGREBŠKI SOLISTI V LJUBLANSKI FILHARMONIJI

Kljub sobotnemu večeru je bila dvorana Slovenske filharmonije ob koncertu Zagrebških solistov lepo zasedena. Ne več tako, kot je bila (in bi bila) še pred leti, zakaj vrste našega občinstva dobesedno odmirajo, o čemer bi veljalo konec koncev razmišljati tudi nekoliko drugače kot doslej (se pravi ne samo z deklariranjem pametnih in lepih misli) — vendar dovolj, da ni spet enkrat zadišalo po škandalu.

Spored, ki so nam ga gostje prinesli, je bil lepo sestavljen in za »publiko« nič kaj vabljiv: Vivaldi na eni, trije veliki sodobniki na drugi strani, med njimi pa lahkotni in zabavni Gioachino Rossini, vse to bi bilo seveda premalo za uspeh, kakršnega so Solisti dosegli, če bi ob svoji virtuozni igri in tonski kulturi ne pričali dvorane — z muziciranjem. To muziciranje je bilo namreč v najboljšem pomenu besede plemenita zabava, za umetnike in občinstvo: ne zunanje, po sili efektno in vsiljivo v sporočanju svojih vrednot, temveč umirjeno, jasno, stilno ter v svoji veliki doganosti povsem preprosto. Seveda ni to nič novega, bilo je napisano že mnogokrat. Za sam sobotni koncert dodajmo le, da se je ansambel v letih, ko nas ni obiskal, nekoliko pomladil, kar je bilo nemara čutiti iz Vivaldijevega Koncerta za violino in orkester v dveh zborih ter v nekaterih trenutkih Rossinijeve Sonate za godala št. 6 (če ni šlo za trenutno indispozicijo). — Dirigent Antonio Janigro nas je navdušil tudi kot solist v Vivaldijevem D-dur koncertu ter Hindemithovi Žalni glasbi. Jelka Staničeva pa tokrat ni izpolnila vseh pričakovanj. — Kljub vsemu naštetemu pa je bil ljubljanski koncert Zagrebških solistov eden tistih večerov naše letošnje sezone, ko je ansambelsko muziciranje doseglo evropsko raven.

Pa še to: že več ko leto dni tiska Slovenska filharmonija svoj Koncertni list, Koncertna direkcija pa izdaja samostojne programe. Prvega plačujejo obiskovalci po petdeset dinarjev (ne pozabimo: v njem je 4—6 sporedov), drugega od 30—50 dinarjev, dasiravno je namenjen enemu samemu večeru in obsega komaj dva lista. Da je to ena očitnih »kranjskih« posebnosti našega glasbenega življenja, ni treba razmišljati, da pa ji doslej še nihče ni stopil na prste, je — žal — menda tudi že postalo značilno.

B. L.

formacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije oceneformacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene

Še vedno živa preteklost

JAPONSKI FILM »HIROŠIMA, ŽALOST MOJA«

Nevede in nehote so v časopisu zamenjali naslov — besedo žalost v besedo ljubezen. Nihče pa ob tem ni pomislil, da gre v bistvu za dve, po tematiki, po svoji notranji izpovednosti in psihološkem pomenu skoraj isti stvari, čeprav v drugačni obdelavi. Ko smo pred nekaj leti gledali Resnaisov film »Hirošima, ljubezen moja«, smo ostrmeli in onemeli. Pred nami je bila umetnina, ki je iz tematskega okvira individualne čustvene prizadetosti, čustvene izpovednosti in podoživljanja človeškega ponižanja in trpljenja, prerasla v mogočno, humano poslanico človeštvu o grozotah vojne in uničenju vsega živega.

Nekaj let za tem, sedemnajst let po strašnih hirošimskih dneh pa so Japonci izdelali drug film. Film s sorodnim naslovom, s sorodno dramaturško zasnovo in tematiko: spregovorili so o sedanjosti, konkretno o Hirošimi in grozljivih posledicah atomskega eksperimenta. Zgodba filma je tokrat preprostejša, z znatno manjšim potencialom individualne čustvene prizadetosti, vsaj do njenega vrha, kjer sentimentalno ljubavno idilo mladega para pretrga žgoča resnica in se pred mladim novinarjem prikaže podoba neusmiljenega razkroja in uničenja. Z olajšanjem in optimizmom spremljamo prizore novinarjevega iskanja novosti in posledic atomskega razdejanja, ki jih je novozgrajeno mesto na videz prekrilo in izbrisalo. Z olajšanjem pomislimo: saj ni tako hudo in sedemnajst let je izbrisalo sledove. Kamen iz rečnega korita, ki se ob rahlem stisku zmaliči v umazano, prhlo, mrtvo gmoto, pa nas strezni — še je tu, grozljivo, nepozabno in neizbrisno. To potrjuje tudi iznakaženo telo lepe Akiko in njena smrt. V nekaj trenutkih se v spoznanjih in čustvovanju novinarja Kamiya marsikaj izpremeni, dopolni in za vedno razbline. Tako kot zdrobljen kamen je tudi njegovo čustveno dožvetje. Kljub pretresljivosti pa ob primerjavi z Resnaisovim filmom lahko ugotovimo, da so se japonski ustvarjalci osredotočili bolj na življenjsko vsakdanjost in so v določenih trenutkih celo težili k melodramatičnosti. Kljub temu pa sodi film v svoji celoti, po svoji izdelavi, ki je prešla običajne meje japonske filmske šole, med umetniško solidna, izpovedno močna in pretresljiva dela o biti in ne biti človeštva ter si ga je vredno ogledati.

I. B.

ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene

RAZREŠEVANJE NAKOPIČENIH PROBLEMOV

Ne le materialna baza — tudi stopnja spoznanja nekaterih zakonitosti aružbenega razvoja je odločilna za bolj ali manj uspešno razreševanje problemov kulturne politike v komuni

Na pobudo republiških združenj kulturno-prosvetnih organizacij je Kulturno-prosvetno veče Jugoslavije organiziralo v dneh od 14.—16. januarja v Bitoli zanimivo tribuno. Značilno zanjo je, da nismo poslušali uvodnega referata in centra, temveč da je osem komun že predhodno razposlalo svoje referate na temo — IZKUŠNJE PRI RAZVIJANJU IN ORGANIZIRANJU KULTURNEGA ŽIVLJENJA. Vsekakor prednost, da se tribuna resnično izkoristi za razpravo, za ovrednotenje posameznih izkušenj, za dialog različnih pogledov, za borbo mnenj. To pa je tudi hvale vredna novost bitolske tribune, saj v naši praksi sicer pogosto trosimo na podobnih posvetih veliko besed, ki se izgubljajo, ne da bi pripeljale do kake sinteze, ki naj bi nas pri našem nadaljnjem delu osveščala in usmerjala.

Današnje informativno-kritične beležke nisem namenila razpravi na bitolski tribuni. Preko sto petdeset strani devetih referatov, ki so jih pripravile za to tribuno komune BITOLA, KRANJ, NIŠ, PRIJEDOR, PRILEP, PULA, SOMBOR in VELENJE, zasluži našo uvodno pozornost. Nekatere dileme in dialogi bitolske tribune, ki jim želim posvetiti pozornost v prihodnji številki, bodo tako bralcu verjetno bolj razumljivi.

Somborska varianta »kulturne tribune« s pristojnostjo odločanja

Ne vem pravzaprav zakaj, toda zdi se mi prav, da dam prednost referatu Milana Krznariča iz Kulturno-prosvetne zajednice Sombor. Ne zaradi tega, ker bi bila prepričana, da nam je ta referat nudil največ ali ker morda ne bi z njim v ničemer mogli polemizirati. Pod nepretencioznim naslovom »Organizacija kulturnega življenja v komuni«, je brez množice utrujajočih številk in nizanja podatkov, razgrnil pred nami tehtne misli — verjetno plod kolektivnega razmišljanja — ki so bile in so vodilo pri razreševanju problemov kulturnega življenja v Somboru. Izhajal je iz prepričanja, da je stopnja kulturnega razvoja bolj kot od materialne baze **odločilno odvisna od vpliva samih kulturnih delavcev in zainteresiranosti ostalih družbenih činiteljev** (kolikokrat se pri nas srečujemo s prav nasprotnim prepričanjem!). Zlasti prvi, kulturni delavci in kulturne institucije, naj bi bili nosilci vsake kulturne akcije. Kajti, »tkivo kulture je živo in občutljivo in podrejeno vplivu človekove volje in akcije,« je dejal tovariš Krznarić. Toda te volje in akcije pri njihovih kulturnih delavcih ni bilo čutiti, ni bilo spodbud, ki bi prihajale iz njihovih vrst.

In potem se je tudi v Somboru zgodilo to, čemur smo bili priče tudi v marsikateri slovenski komuni. Kot izraz novih kulturnih potreb in možnosti so se klasičnim kulturnim institucijam pridružile nove, dinamične institucije, kot kulturno propagandni center, delavska univerza, kulturna tribuna. Pasivnost delavcev je nenadoma zamenjal nekakšen spor za pristojnosti. Nastalo je vprašanje, **kdo bo začel usklajevati dejavnost različnih institucij.** Takšno usklajevanje pa je bilo potrebno, ker so po besedah referenta tudi od amaterskih skupin nekateri več pričakovali, kot le-te lahko objektivno nudijo.

Različne kulturne manifestacije, lokalne in širšega kulturnega pomena, občasne ali redne, vsebinsko izredno različne, so prišle pod vprašaj. Če te manifestacije niso rezultat interesa njihove sredine, mar ni nevarnost, da to sredino demoralizirajo, jo uspavajo. Velika mesta, kulturna središča, odkoder so prihajale gostujoče skupine, imajo resda svoj dolg do zaledja manjših krajev. Toda v Somboru so mnenja, **da mora vsaka družbena sredina tudi oceniti, katere kulturne možnosti bi skladno z lastnim razvojem morala sama razviti, ne zaradi neke lastne »komunalne kulture«, temveč zaradi kulturne dozorelosti lastne sredine.**

Ta in podobna razmišljanja o koncepcijah kulturnega razvoja v komuni so po mnenju Somborčanov bila doslej s strani sveta za kulturo in sklada vse preveč zapostavljena. Nista bila mobilizator širšega kroga kulturnih činiteljev, njuna funkcija se je vse bolj zoževala na javnopravne posle. Zato so v Somboru ustanovili Kulturno prosvetno skupnost, ki je sestavljena iz vseh zainteresiranih činiteljev in ki na osnovi družbenega dogovora predstavlja, kot pravijo, kvalificirano in avtoritativno družbeno telo, ki skupno s svojimi strokovnimi organi, svetom za kulturo in upravnim odborom sklada razvija kulturno politiko občine. Pravijo, da se sklepi skupnosti izvajajo in da so doseženi lepi rezultati. In da je ta oblika mnogo boljša, kot če bi občinska skupščina imela še poseben prosvetno-kulturni zbor.

Skratka, gre za varianto »kulturne tribune« v funkciji arbitra izven občinske skupščine, varianti, o kakršni je bilo pred časom tudi pri nas dokaj govora. Pa vendarle ta rešitev sodi pod vprašaj, čeprav v Bitoli s Somborčani nihče ni polemiziral. Stalno se pritožujemo, da je kultura v občinah zapostavljena **in vendar se še vedno nekateri zatekajo k rešitvam, ki pomenijo odtegovanje tega področja iz okvira pristojnosti občinske skupščine.** Stalno se pritožujemo, da kulturo ne obravnavajo kot integralni del gospodarskega in vsega družbenega razvoja, a vendarle, kot vidimo, **še obstajajo težnje, da se kultura obravnava v sicer širšem, pa vendarle zaključenem krogu »za kulturo zainteresiranih ljudi«, namesto da bi v okviru komunalne samouprave krog ljudi, ki bi jih zainteresirali za kulturni razvoj, nenehoma širili.**

Jalov posel

Kulturno-prosvetna skupnost Pule je napravil poleg referata **Nekatere izkušnje in oblike množične glasbene vzgoje in izobraževanja** tudi referat **Izkušnje pri organizaciji družbenih domov in klubov v puliski komuni.** Ta zadnji referat gradi na spoznanju, da so poklicne kulturne ustanove stagnirale in izgubile na svojem pomenu, ker niso bili razviti družbeni domovi in klubi, kjer bi se lahko te ustanove s svojo dejavnostjo uveljavljale. Ne glede na to izhodišče, njegovo pravilnost ali poenostavitev, pa predstavlja trideset strani tega referata, ki si samovoljno prisvaja vrednost teoretične obdelave družbenega centra in kluba, dokaj ali povsem jalov posel. To so nedvomno izredno ostre besede, toda referat vendarle ni po mojem mnenju nič več, kot izraz skrajno birokratskega pojmovanja kulturnih procesov. Življenje se ne da vkalupiti v točke, podtočke, neke predpostavke mimo resničnih želja in potreb živih ljudi. Papir pač vse prenese. Ves referat se namreč ukvarja z neko shemo, pravili ali statutom takega doma. Določeno navaja, kaj je in kaj naj bo tak dom, pravi, da je to vzgojna in servisna ustanova, da dela usluge občanom, določa, kdo sodeluje v njem — **skratka, vse napisano in predpisano,** a o človeku govori kot o objektu vzgoje, kupcu in odjemalcu kulturnih uslug. In še naprej razvija shemo statuta skupnosti takih domov. **Skratka, do kraja priteran formalizem in shematizem, ki upošteva vse, le človekovo sproščeno počutje v takem domu ne, njegove subjektivne želje in potrebe, ki se oblikujejo mimo opisa nalog takega doma.** Res, skoraj neverjetno pojmovanje za leto 1965! Jalov posel, nevreden prizadevanja resničnega kulturnega delavca. Naj povem na koncu, da je avtor tega referata zahteval v Bitoli tudi potrditev in nekakšno administrativno »posvojitev« te sheme, kar pa delegati seveda niso povsem resno sprejeli kot »predlog«.

A kot Afrika, s kot samoupravljanje!

Prizadevanja za kulturni razvoj so pri nas seveda res zelo različna. Kulturno-prosvetna skupnost Prijedor je prispevala zelo zanimiv referat — **Množična kultura in prijedorske izkušnje pri iskanju uspešnih oblik za velike posege.** Veliki posegi pomenijo prizadevanje za zelo široke družbene akcije, kakršna je npr. akcija za opismenjevanje. V okviru sedemletnega plana se je lani 5000 aktivistov angažiralo pri odpravljanju nepismenosti. 1200 odraslih, ki so končali prvo stopnjo osnovne šole, je rezultat njihovega dosedanjega prizadevanja. V občini Prijedor je tretjina nepismenih, 7000 v starosti do 35 let. Organizirali so oddelke osnovne šole za odrasle in s tem presegli improvizirano metodo nekdanjih analfabetskih tečajev. Vključevali so ljudi v šolo ne kot nevedneže, ki jim črko A pojasnuješ z »aven«, a B z »bukva«, temveč A s predavanjem o Afriki, a S z razgovorom o samoupravljanju. Ta veliki poseg je zlasti lepo uspel zato, ker je ta družbena akcija imela polno podporo tiska, radia, lokalnega biltena, razglasnih desk, sestankov družbenih organizacij, kar vse je prispevalo k stalnemu informiranju o poteku akcije, saj je bilo napisanih preko 400 člankov. **Uspela je tudi zato, ker sporedno skrbijo, da bodo opismenjeni ostali v stiku s knjigo, časopisom, ker sporedno teče akcija za razširitev knjižničarske in kinematografske mreže itd.** Ta veliki poseg je vsekakor spodobna rehabilitacija nekdanjih tekmovanj za opismenjenje.

Kulturno-prosvetna skupnost niškega okraja je posredovala **Izkušnje pri organizaciji kulturnega življenja na območju svojega okraja — »Srečanja vasi«,** ki so prinesla v življenje vaščanov mnogo dinamičnega življenja in kulturnih poživitev.

Težave amaterjev

Mesto in vloga kulturno-umetniškega društva v kulturno zabavnem življenju delovnih ljudi je bil naslov referata Delavsko kulturno-prosvetne skupnosti Bitole. Referat, ki je izhajal iz ocene splošnega družbenega in ekonomskega razvoja komune, je ugotavljal zaostajanje kulturnega razvoja, a istočasno, da ni dokumentacije, ki bi ta problem lahko podrobneje osvetlila (res smo na področju kulturnega razvoja skrajno skromni z dokumentacijo v naših komunah!). Društva, ki so opozarjala na tako zaostajanje, niso našla v samoupravnem mehanizmu moči za razreševanje teh vprašanj. Izgovori, da ni sredstev in prostorov so prikrivali dejansko nezainteresiranost in odsotnost konceptov kulturnega razvoja. Zato ostajajo bolj na svojem terenu, kjer pa prav tako marsikaj ni rešeno: odklanjajo namreč misel, da lahko amaterji zadoste vse kulturne potrebe; misel, ki jo nekateri izpeljujejo iz občinskega statuta, da se namreč plačajo le programi (nastopi), ne pa dejavnost; odklanjajo misel, da je amaterizem le rekreacija, ne pa da lahko razvija tudi lastne kulturne vrednosti med ljudmi. Skrbi jih nagrajevanje strokovnjakov, ki delujejo med amaterji in podobne tegobe.

Tako bitolski kot prilepski **referat** nista ponujala nekih novih izkušenj oz. koncepcij za razpravo. Prikaz **Množična kultura in kulturno življenje v Prilepu** je bil pač prikaz razmer v eni izmed komun, kakršnih bi našli tudi pri nas kar precej.

Poudarek na rekreacijski vlogi kulture

Za **velenjski referat** je značilna dokaj skrbna predstavitev ekonomsko socialne strukture novega mesta. Zanimivo v tem referatu je, poudarek na rekreativni vlogi kulture med velenjskimi občani. **Pri tem se avtor te formulacije,** kot je dejal tovariš Kostić v Bitoli, **sicer ni ogradil le na to funkcijo kulture, ni pa tudi pokazal, kaj več od tega naj kultura bo.** Iz referata se seznanjamo zlasti s tem, kako se je potrebam mladega mesta in novim kulturnim potrebam prilagodilo domače društvo, kako se je vključilo v kulturno programiranje in kako sodeluje v samih programih.

Realnost ocenjevanja

Večino delegatov v Bitoli, s katerimi sem govorila, je najbolj navduševal referat Kranjčanov **»Nekateri aspekti kulturne politike in njene realizacije«.** Ta referat je vsekakor rezultat že predhodnih razprav o problemih kulturnega razvoja ter vsestranske teamske analize gibal tega razvoja. Izhajajoč iz ekonomske in socialne sredine in njenega vpliva na kulturni razvoj, kulturno politiko, obravnava vsebinsko in metodsko vprašanje kot integracijski del družbenega razvoja, porajajočih se novih potreb. Ugotavlja, da nenormalna zaprtost kroga proizvodnje od potrošnje zadeva tudi kulturno sfero. Analizira slabosti administrativno vodene politike, ugotavlja, da novi in sodobnejši odnosi prodirajo sicer počasi, vendar se pod vplivom zavestnega dela družbene sredine že porajajo nove rešitve. **V občini Kranj namreč niso primarni materialni problemi, temveč specifičnost ekonomskega gibanja in subjektivnih sil, ki so izrastle iz tega na kulturno-družbenem področju.**

Kranjski referat odlikuje tudi realnost ocenjevanja, doseženega stanja, premikov, načel, ki so sicer jasna, a se počasi realizirajo. Verjetno je najmočnejši vtis zapustila prav ta realnost ocenjevanja. Kajti Kranjčanom je jasno tudi to, **da problemi, ki nastajajo v procesu spreminjanja občinske sredine, njenega medsebojnega povezovanja in delovanja, niso le rezultat objektivnih zakonitosti, temveč tudi njihovih lastnih subjektivnih rešitev.**

SONJA GAŠPERŠIČ

PROJEKT izobraževalnega sistema

Posebna komisija zveznega sekretariata za prosveto in kulturo je pripravila prve osnutke tez za izdelavo zveznega dokumenta o izobraževalnem sistemu. Te teze naj bi bile v glavnem le hipoteze za nadaljnje strokovno delo, za iskanje najbolj ustreznih rešitev, zato so vsekakor koristna spodbuda k razmišljanju o tem problemu. Kajti parcialnost v izgrajevanju izobraževalno vzgojnega sistema je že do sedaj porajala vrsto odklonov, nepotrebnih reformacij, nenačrtnost v izgradnji šolskega sistema na drugi in tretji stopnji. Jasnejša, dolgoročna, toda iz naših družbenih pogojev zrasla perspektiva nam je zato resnično potrebna.

Prvi osnutki nam za šolanje po končani osemletki nakazujejo naslednje tri variante:

1. Prvi osnutek predvideva po končani osemletki dveletno šolanje, v katerem bi dobili vsi slušatelji osnovna družbena in politehnična znanja, ki bi naj bila osnova za poklicno usmeritev ozir. za nadaljnje šolanje. Sedanji profil učencev v gospodarstvu, seveda na višjem nivoju, bi se po tem predlogu izoblikoval po tej šoli predvsem v priučevanju na delovnem mestu. Profili srednjih šol pa bi se izoblikovali v nadaljnjem 1, 2 in 3-letnem ožje usmerjenem študiju, splošni profil pa v 2-letni gimnaziji.

2. Drugi predlog predvideva isto kot prvi, le da bi ostala gimnazija nespremenjena.

3. Tretji predlog pa predlaga sedanjo ureditev s tem, da resnično omogočimo prehajanje iz ene šole na drugo šolo s potrebnimi izpiti.

Orisal sem zelo shematično le en aspekt kontur teh predlogov — to je morda bolj organizacijski aspekt.

Prvi predlog v današnjih slovenskih pogojih pomeni 10-letno šolanje za vse tiste, ki osemletko dokončajo, kajti dandanes se praktično vsi mladi ljudje, ki osemletko končajo, šolajo naprej. To je okroglo 60 % generacije. Če bi forsirali to rešitev, ki bi mimogrede postavila velik vprašaj nad celoten učni program osemletke, bi bržkone večali obstoječi razkorak med mladino, ki iz teh ali drugih razlogov osemletke ne konča, in tistimi, ki jo končajo. Odstotek generacije, ki osemletko uspešno konča pa zadnja tri leta skoraj stagnira! Kaj ni naša naloga, da v naslednjih nekaj letih res bistveno dvignemo kvaliteto pouka v obstoječi osemletki in predvsem zvišamo odstotek mladine, ki bo vsaj osnovno šolo v rednem roku uspešno opravila.

Težko je namigovati na vire teženj, ki že sedaj forsirajo dejansko podaljševanje šolanja. Toda v slovenskih družbenih pogojih bi jih našli zelo težko, lažje pa tam, kjer se močno pojavlja problem nezaposlenosti ravno te mladine, ki osemletko konča.

Menim, da bo slej ko prej tudi pri nas prišlo do podaljševanja obveznega šolanja, ker se je to dobro obneslo v vrsti razvitih držav. Toda načinov, da bomo do tega prišli, je več. Eden je ta, da reformiramo in reformiramo formalno, drugi pa ta, da skušamo čimbolj izpopolniti obstoječi sistem, ga kolikor se da utrditi in na trdnejših temeljih graditi naprej. Predvsem pa se moramo zavedati, da v tem procesu ne gre mehanično prenašati shem drugih šolskih sistemov v našo prakso. Brez res temeljite proučitve stanja, v katerem se nahajamo, potreb po kadrih in osnovnih obrisov profilov kadrov se ne gre zaletavati v nove reforme. Projekt šolskega sistema bo zahteval ravno to delo, ki ga za sedaj še nismo opravili.

Vendar pa bi že dandanes lahko mnogo več naredili na področju dejanskega podaljševanja obveznega šolanja. Okrog 60 % generacije dandanes že dobiva vsaj 10-letno ozir. 12-letno šolanje. Ostalih 40 % generacije pa puščamo sami sebi. Po končani šolski obveznosti se ta mladina ali vključuje v proizvodnjo ali pa ostaja doma, dela na kmetiji, dostikrat pa tudi že postopa brez dela v mestih. Mnogi so šolsko obveznost zaključili že v 5., 6. in 7. razredu osemletke. V obdobju pubertete in postpubertete pa jih s strani družbe več ali manj pustimo, da se sami orientirajo ob vključevanju v družbeno in osebno življenje. Razne analize nam kažejo, da je ravno ta del mladine družbeno najmanj aktiven. Za njihovo vzgojo smo organizirali le bolj občasne oblike. Najbolj masovne so šole za življenje, vendar tudi te zajemajo le majhen del te mladine.

I. republiška konferenca ZM Slovenije je postavila zahtevo, da se ta mladina glede splošne izobrazbe izenači, kolikor se to le da, z učenci v gospodarstvu. Za realizacijo te zahteve še nismo storili skoraj nič, čeprav ne zahteva ne vem kako velikih sredstev. Zdi se mi, da bi lahko precej gradili na že obstoječih oblikah, predvsem na šolah za življenje in izgradili sistem, ki bi vzgojno spremljal te mlade ljudi vsaj do 17. ozir. 18. leta. To funkcijo bi lahko prevzele delavske univerze. Tudi financiranje najbrž ni tako velik problem. Če bi skušali na začetku zajeti vsaj 30.000 mladincev po 100 učnih ur na leto, bi to zneslo največ 400 do 500 milijonov. Povprečna cena učne ure v večernih političnih šolah je n. pr. 3723 dinarjev. Ta pouk bi bil relativno drag, ker bi ga morali organizirati tudi po oddaljenih vaseh. Postopna rast tega novega sistema šolanja nam bo tudi nudila tolikó osnov, da bomo laže prešli na npr. 10-letno obvezno šolanje ozir. še na daljše. Če pa bi pustili obstoječe stanje, pa objektivno večamo razkorak med občani, ki je že danes zelo velik, jutri pa bo še večji. Kaže, da smo zelo širokosrčni, ko gre za vprašanja kadrov z najvišjo izobrazbo, manj se pobrigamo za učence v gospodarstvu in srednji strokovni kader, praktično nič pa za ostalo mladino. Kaj ni paradoksalno to, da smo šli na verifikacijo gimnazij prej kot na ureditev stanja v osnovnih šolah in srednjih tehničnih šolah? Kaj ni čudno, da tako zelo ekstenzivno širimo sistem visokih, višjih šol in fakultet, relativno pa zapostavljamo srednje tehnične šole. V proizvodnji pa nam manjka ravno več kadra s srednješolsko izobrazbo. Odpiramo nove gimnazije, namesto da bi odpirali več tehniških srednjih šol. Na vrsti srednjih tehniških šol odklanjamo skoraj polovico prosilcev, na gimnazijo pa sprejemamo skoraj vse. Ne zadovoljujemo interesov mladih in ustvarjamo ravno obratno od tistega, kar bi moralo biti. To je, gimnazija bi morala biti najbolj zahtevna šola. To stanje je odraz zelo nenačrtne politike v izgrajevanju našega celotnega šolskega sistema, zato so vse spodbude za jasnejšo perspektivo toliko bolj pomembne.

GOJKO STANIČ

● *VELENJE:*

Brez meril ne gre

Na občnem zboru prosvetnih in znanstvenih delavcev je bilo precej burno. Članstvo je razvnelo ostro predsednikovo poročilo o perečih vprašanjih tudi znotraj sindikalne organizacije.

V poročilih in v diskusiji so člani kritično obravnavali vrsto aktualnih vprašanj kakor: nepravilno vrednotenje šole, preobremenjenost učencev in učiteljev, problem štipendiranja nasploh, vprašanje vrtca in posebne šole, vprašanje srednjega šolstva v Velenju itd., največ pa je bilo govora o samoupravljanju.

Za šole je bilo dosti teže izdelati statute, ker še nimamo potrebnih izkušenj in smo morali upoštevati prakso gospodarskih organizacij. Slabe izkušnje in najbrž premajhna angažiranost so bile krive, da imajo statuti prosvetnih delavcev malo originalnih zamisli in samoniklih rešitev o urejanju samoupravnih odnosov in seveda tudi ne prekoračijo ožjega okvira zakona. Tudi v prosveti smatrajo kolektivi samoupravljanje za bolj politično manifestacijo. Razprave, predloge dopuščamo, dokler ne posežemo na ekonomsko področje, na delitev dohodka.

Morda smo bili s samoupravljanjem v prosveti nekoliko preveč nestrpni; izdelana so bila samo družbeno politična stališča, baza vsemu temu — ekonomski odnosi in normativi — pa niso bili izdelani in še zdaj niso! Prav zato se nam je začetek pokvaril, čeprav smo izdelali vsaj za začetek kar dobre pravilnike za delitev osebnih dohodkov. Toda vse skupaj je postalo nesmiselno, ko so ljudje spoznali, da je med najbolje točkovanim in najslabšim le nekaj stotakov razlike. Prav zaradi slabe ekonomske baze večjih razlik ni bilo mogoče uveljaviti, ker eksistenčni minimum pa je le treba vsem zagotoviti.

Prosvetni delavci se strinjamo z načeli nagrajevanja po delu in smo tudi za to, da bi bili boljši učitelji bolje nagrajeni, slabše pa bi s pičlim nagrajevanjem izločili iz naših vrst. Toda potrebna je stimulacija za pritok novih, še boljših kadrov, predvsem pa moramo izdelati merila za merjenje kvalitete dela! Danes ne znamo ločiti plev od zrna! Zaradi tega je v naših vrstah toliko hude krvi. Slepo ugotavljanje je pač nekaj najbolj škodljivega! F. C.

● **TRBOVLJE:**

Enotna izgradnja zdravstvenih objektov v Zasavju

Občinska skupščina Trbovlje je na svoji zadnji seji obravnavala tudi problematiko zdravstvene službe v občini. Pri tem je bilo ugotovljeno, da se zdravstvena služba občin Hrastnik, Trbovlje in Zagorje ob Savi tesno povezuje, zaradi česar so utemeljene zamisli, da se izdela enoten koncept razvoja zdravstvene službe v Zasavju.

Preden bo mogoče uresničevati zamisli o enotnem konceptu razvoja zdravstvene službe v Zasavju, bo treba rešiti še vrsto problemov, ki silijo zdaj v ospredje, tako pomanjkanje ambulantnih zdravnikov in specialistov, stanovanjski problem, zastarela oprema, pomanjkanje prostorov itd. Poseben problem pa predstavlja trboveljska Splošna bolnišnica, ki je bila zgrajena pred 40 leti in je imela zmogljivost 80 postelj, danes pa je v njej kar 129 postelj, zraven splošnega oddelka pa delujejo še štirje specialistični oddelki, in sicer za področje z okrog 50.000 prebivalci. Na novo pa je bil zgrajen le otroški oddelek Splošne bolnišnice Trbovlje.

Zadnje seje občinske skupščine Trbovlje so se udeležili tudi zdravstveni delavci iz Trbovelj, ki so v razpravi opozorili na nujnost pričetka reševanja problemov na področju zdravstva, predvsem pa so se zavzeli za to, da je potrebno čimprej izdelati osnutek načrta nadaljnjega razvoja zdravstvene službe v celotnem Zasavju. Predlagali so tudi, da naj se že enkrat začne z gradnjo novega medicinskega središča, za katerega so že nekaj let pripravljeni načrti. V prvi fazi izgradnje novega medicinskega središča bi razširili dosedanje prostore bolnišnice in zgradili kotlarno, nadaljnja gradnja pa bi potekala v skladu z razpoložljivimi sredstvi za gradnjo. Na seji pa so bili s strani zdravstvenih delavcev prikazani tudi prvi uspehi strokovne integracije posameznih zdravstvenih služb v Trbovljah, pomembnost ginekološke službe oz. službe za varstvo matere in otroka in drugo.

Po živahni razpravi o problematiki v zdravstvu je skupščina občine Trbovlje sklenila, da naj bi zdravstveni delavci pripravili gradivo o enotni izgradnji zdravstvenih objektov v celotnem Zasavju, pri čemer naj bi upoštevali nujnost pričetka posameznih gradenj, načine financiranja in odnose v medobčinskem zdravstvenem skladu. O tem gradivu naj bi potem razpravljali občinske skupščine in plenumi občinskih odborov SZDL zasavskih občin Trbovlje, Hrastnik in Zagorje ob Savi. -vš-

● **HRASTNIK**

V vodstva sindikalnih podružnic več žena in mladine

Ker so imeli v sindikalnih organizacijah na področju hrastniške občine lani spomladi delovne konference, so začeli z občnimi zbori sindikalnih podružnic šele ob koncu decembra, pravzaprav točneje v začetku januarja. Najprej so jih opravili v sindikalnih podružnicah prosvetnih delavcev, sicer pa računajo, da bodo v Hrastniku zaključili z občnimi zbori sindikalnih podružnic ob koncu januarja.

V pripravah na občne zbore sindikalnih podružnic so v Hrastniku namenili največjo pozornost nekaterim organizacijskim, vsebinskim in kadrovskim vprašanjem, sploh pa so si prizadevali, da bi dosegli, da občni zbori tokrat ne bi imeli manifestativnega značaja, pač pa, da bodo delovni dogovori članov Zveze sindikatov.

Na občnih zborih sindikalnih podružnic na področju hrastniške občine je v središču pozornosti utrjevanje notranjih odnosov, tako nadaljnje izpopolnjevanje statutov, urejanje pravilnikov in ostale notranje zakonodaje, utrjevanje samih sindikalnih organizacij, kadrovska politika, sistem delitve dohodka in osebnih dohodkov, in sicer s posebnim poudarkom na urejanje najnižjih osebnih dohodkov, prehod na 42-urni delovni tednik, izkoriščanje zmogljivosti itd. Razumljivo je, da na občnih zborih govorijo tudi še o mestu in vlogi sindikalne organizacije, posebej še spričo dejstva, ker mnogi govorijo, da so sindikalne organizacije ob vse večjem uveljavljanju samoupravnih organov nepotrebne oz. da izgubljajo svoj pomen. Vsem tem skušajo na občnih zborih pojasniti, kakšna sta mesto in vloga sindikalne organizacije, katere člani so.

V pripravah na občne zbore sindikalnih podružnic so v Hrastniku namenjali vso pozornost kadrovskim pripravam. V sklop teh prizadevanj sodi tudi priporočilo Občinskega sindikalnega sveta Hrastnik, da naj ne bi v nova vodstva kadrovali članov, ki imajo že več dolžnosti, sploh pa se o kadrovanju dogovarjajo s kadrovskimi komisijami, da ne bi prišlo do kopičenja dolžnosti. Zraven obvezne rotacije polovice članov dosedanjih vodstev sindikalnih podružnic pa se zavzemajo še za večje vključevanje mladih in žena v vodstva sindikalnih podružnic. -vš-

Še časopis za na pot (Foto: M. Šparovec)

Prva izmena delavcev v tovarni »Javor« Pivka je končala delo (Foto: M. Šparovec)

● **HRASTNIK:**

Za občino manj sredstev kot lani

Splošni zbor hrastniške občine se je na svoji prvi seji dalj časa zadržal pri obravnavi nekaterih vprašanj iz sistema financiranja družbeno - političnih skupnosti.

Občine so namreč doslej formirale svoja proračunska sredstva v pretežni meri iz rednega in dopolnilnega proračunskega prispevka iz osebnega dohodka, maloprodajnega in ostalih prometnih davkov. Pri tem sistemu financiranja so bila sredstva občin v veliki meri odvisna od delitve proračunskega prispevka med družbeno političnimi skupnostmi. V letu 1964 je bila npr. občina Hrastnik pri narodnem dohodku okrog 5700 milijonov din udeležena s 4,23 %, banka pa s 2,33 %, zavarovalnica z 0,65 %, gospodarske zbornice z 0,72 % itd. Ta sistem financiranja je bil zastarel in v nasprotju z določili nove ustave, prav tako pa tudi s splošnim razvojem socialistične demokracije.

Pred nedavnim so bili sprejeti novi predpisi za sistem financiranja družbeno-političnih skupnosti. Za zdaj je sicer še težko zapisati, kolikšna bodo sredstva občin v letu 1965. Vendar pa po prvih informacijah obeti niso za občine nič kaj razveseljivi. V Hrastniku so npr. izračunali, da bo znašal indeks občinskega proračuna v letošnjem letu — v primerjavi z letom 1964 — le 93 %, in sicer pri porastu osebnih dohodkov za največ 13 %. Druge primerjave pa kažejo, da bo znašal indeks proračunskih sredstev republike 122, federacije pa kar 193, in sicer za sredstva, zbrana na področju hrastniške občine.

Omeniti velja, da bodo v letošjem letu v Hrastniku zbrana sredstva zadostovala (kolikor je bilo mogoče že zdaj izračunati) za kritje tistih potreb, ki jih je občina dolžna financirati. Na voljo pa ne bo sredstev za financiranje potreb na področju družbenega standarda, za komunalna dela in drugo, čeprav je občina Hrastnik na področju ljubljanskega okraja ena od najbolj razvitih občin, vsaj kar zadeva ustvarjeni narodni dohodek na prebivalca. -vš-

● **TOVARNA ELEKTROPORCELANA IZLAKE:**

Povečali bodo zmogljivosti tovarne

Tovarna elektroporcelana Izlake se je v zadnjih letih razvila v eno najpomembnejših zagorskih delovnih organizacij. Medtem ko je leta 1956 zaposlovala 18 oseb, jih zdaj že nad 500. V primerjavi z letom 1963 je bila lanskoletna realizacija večja za 85 %, v oktobru 1964 pa je bila prvič, odkar obstoji tovarna, dosežena realizacija v višini milijarde dinarjev.

Počitnice je treba dobro izkoristiti. — (Foto: M. Šparovec)

Na lanskoletno rekordno proizvodnjo in realizacijo je zraven nekoliko višjih cen vplivalo predvsem povečanje asortimentov in odkrivanje notranjih rezerv. Poseben problem predstavlja zdaj le še kvaliteta surovin, ki ni vedno enaka, in je zaradi tega še vedno nekaj slabih proizvodov.

Ker vlada na tržišču precejšnje povpraševanje po izdelkih izlaške Tovarne elektroporcelana, je sklenjena pogodba za proizvodnjo in montažo prve tunelske peči in več novih avtomatov, in sicer s podjetjem CEKOP iz Varšave. V prvi fazi rekonstrukcije bi tako povečali zmogljivost tovarne za 1.000 ton, v nadaljnji fazi pa še za 1.000 ton, s čimer bi se Tovarna elektroporcelana Izlake uvrstila med največje proizvajalce elektroporcelana pri nas.

V tej delovni organizaciji pa skrbijo vzporedno s širjenjem proizvodnje tudi za strokovnjake. Trenutno šolajo na srednjih, višjih in visokih šolah 24 štipendistov, posebno pozornost pa namenjajo študentom mineralogije.

Zraven tega pa v zadnjem času v vedno večji meri skrbi Tovarna elektroporcelana Izlake tudi za reševanje stanovanjske problematike članov kolektiva. -vš-

● **GORNJA RADGONA:**

Prvi občni zbori sindikalnih podružnic

Na področju občinskega sindikalnega sveta Gornja Radgona je 41 sindikalnih podružnic, v katere je včlanjenih več kot 2.700 članov. Na občinskem sindikalnem svetu so nam povedali, da niso v celoti zadovoljni z delom sindikalnih podružnic v preteklem obdobju. Res je sicer, da so nekatere sindikalne podružnice v preteklem obdobju dobro delale, so pa tudi številni primeri, ko odbori in članstvo niso v celoti opravili svoje naloge. Prav zaradi tega bodo na občnih zborih, s katerimi so že pričeli, kritično ocenili delo v preteklem obdobju. Na občnih zborih se bodo pogovorili zlasti o tistih vprašanjih, za katera članstvo smatra, da so najbolj pereča. Temeljito se bodo pogovorili tudi o samoupravljanju, saj so številni primeri, da je o samoupravljanju v statutih zelo lepo napisano, medtem ko se v praksi to ne izvaja. Tudi stanovanjska vprašanja so še v marsikateri delovni organizaciji nerešena, zato bo prav, da bodo na občnih zborih sindikalnih podružnic spregovorili tudi o tem. Na občne zbore pa so se v občini Gornja Radgona tudi kadrovsko dobro pripravili, saj bodo nove izvršne odbore letos volili za dobo dveh let. Seveda pa pri tem niso pozabili tudi na kadrovanje v novi plenum občinskega sindikalnega sveta. Na občinskem sindikalnem svetu Gornja Radgona računajo, da bodo z rednimi občnimi zbori sindikalnih podružnic končali v začetku aprila.

Sindikalne podružnice v občini Gornja Radgona pa so se aktivno vključile v predvolilno aktivnost. V tej občini bodo namreč spomladi izvolili člani kolektivov delovnih organizacij in ustanov v zbor delovnih skupnosti občinske skupščine 13 novih odbornikov. Izvolili pa bodo tudi po enega poslanca v gospodarski in kulturno prosvetni zbor republiške skupščine ter po enega poslanca v gospodarski in kulturno prosvetni zbor zvezne skupščine. Čeprav z evidentiranjem kandidatov še niso končali, so do 15. januarja na sindikalnih sestankih že evidentirali 37 proizvajalcev za zbor delovnih skupnosti občinske skupščine. Na teh sestankih so evidentirali že tudi pet predlogov kot možne kandidate za eno poslansko mesto v gospodarskem zboru republiške skupščine, štiri za poslansko mesto v kulturno prosvetnem zboru republiške skupščine ter dva predloga za kulturno prosvetni zbor zvezne skupščine.

Evidentiranje kandidatov pa zelo dobro poteka tudi po liniji SZDL. Na sestankih, javnih tribunah in z anketo so do 15. tega meseca evidentirali že 49 občanov za 12 odborniških mest v občinskem zboru skupščine.

V občini Gornja Radgona bodo volili nove odbornike v 21 volilnih enotah. Izvolili pa bodo tudi vseh pet zveznih poslancev, saj dosedanjim poteče letos spomladi mandat. Računajo, da bodo z evidentiranjem možnih kandidatov za odbornike občinske, republiške in zvezne skupščine končali ta mesec. -nik-

»Strokoven« pogovor pred odhodom vlaka. — (Foto: M. Šparovec)

● IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV ● IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV ● IZ ČASOPISOV

ŽELEZAR

Lani novatorjem 2,190.532 din odškodnin

V preteklem letu so naši sodelavci predložili v oceno in izvedbo 47 tehničnih izboljšav. Komisija za ocenjevanje, v kateri so strokovnjaki iz proizvodnje, si je prizadevala, da bi objektivno ocenila vsak predlog in v mejah možnosti, na osnovi prikazanih prihrankov in koristi, stimulativno nagradila prizadevne in uspešne avtorje.

Največ predlogov so lani prispevali, in sicer po pet, sodelavci s plavža, šamotarne, vzdrževalnih obratov Javornik in martinarne. Štiri predloge smo dobili iz elektrodnega oddelka, sodelovali pa so še sodelavci iz valjarne profilov, hladne valjarne in žičarne, elektro delavnice in žične valjarne.

Na šestih sejah je komisija za ocenjevanje tehničnih izboljšav odobrila in izplačala prizadevnim in uspešnim novatorjem in racionalizatorjem za 2,190.532 dinarjev odškodnin.

Pri objektivnem ocenjevanju posameznih tehničnih izboljšav in stimulativnem nagrajevanju prizadevnih in uspešnih avtorjev je imela komisija največ težav pri ugotavljanju koristi in prihranka, ker naše obratne. grupne in glavna knjigovodska služba niso v stanju registrirati koristi in prihrankov, ki jih prinaša ta ali ona tehnična izboljšava v korist celotnega kolektiva. Tudi pravilnik iz leta 1961 o prijavljanju in ocenjevanju izboljševalnih predlogov in nagrajevanju avtorjev nikakor ni več vzpodbuden.

Med najbolje ocenjenimi in nagrajenimi izboljševalnimi predlogi v preteklem letu so bili predlogi: št. 1586 — stroj v žični valjarni za navijanje odpadne žice, št. 1593 — lažja in cenejša zamenjava obočnega nosilca pri SM pečeh in št. 1609 — nov mazutni gorilec za kurjenje SM peči.

Na zadnji seji je komisija za ocenjevanje tehničnih izboljšav obravnavala sedem tehničnih izboljšav, ki so bile izvedene v zadnjem času. Priznala je sedem odškodnin v skupnem znesku 246.148 dinarjev. Med nagrajenimi avtorji so bili Cveto Bučinel iz elektro delavnice (15.000), Štefan Rus iz šamotarne (25.000), Ivan Koselj, prav tako iz šamotarne (41.148), Vinko Rotar in Franc Hrastar iz valjarne Bela (80.000), Zdravko Frelih iz vzdrževanja Javornik (25.000), Franc Hudolin s plavža (30.000) in Janez Gmajnar z vodstva valjarn (30.000).

Vsem avtorjem tehničnih izboljšav, ki so v preteklem letu s svojimi prispevki kakorkoli pocenili ali olajšali naše obratovanje, se zahvaljujemo za njihovo prizadevnost in jim iskreno čestitamo k doseženim uspehom, ki naj bodo vzpodbuda njim in vsem ostalim članom kolektiva za nadaljnje prizadevno delo.

ŽURO

VESTNIK

Zadnja vest

V letu 1964 smo izvozili za 4.158.860 dolarjev mesa, mesnih izdelkov, konzerv, pitanega goveda in plemenskih svinj.

KAKO POROČAM

Zgodovinarji bodo zaznamovali naša leta z »dobo sestankov«. Ni dvoma namreč o tem, da se odvija naše življenje in naše delo prav na sestankih in da so naši uspehi, naša perspektiva odvisni v precejšnji meri prav od tega, koliko stolov izrabimo v sejnih sobah in koliko postelj redno potrebujemo na otološki kliniki zaradi okvarjenih glasilk.

Tudi sam uporabljam svoje najboljše ure za sestanke. Sploh si ne morem predstavljati, kaj bi delal — in seveda vsaj še polovica tistih, ki so v delovnem razmerju — če bi takole kar na mah ukinili dobro vpeljano prakso sej, posvetovanj, seminarjev, konferenc in druge oblike te pomembne človeške dejavnosti. Jaz hodim na primer na vse vrste zborovanj. V prvi vrsti pa seveda na one, na katerih govore o telovadbi in o telesnokulturnem dinarju.

Dozdeva se mi pa, da na sestankih ni več tako interesantno kot pred leti. Ne-

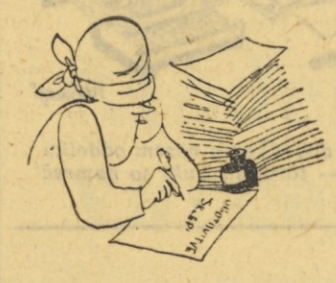

hote se zdi, kot da so govorniki že docela izčrpali svoje rezerve, tako kar se tiče misli, kot v načinu podajanja, saj so seje že tako podobne druga drugi kot vrabec vrabcu.

Če teče beseda o telesni kulturi — na sestanke s to problematiko največ zahajam — potlej lahko že vnaprej z matematično natančnostjo napišem poročilo in ga pošljem tja, kamor je pač treba.

Ugotovitve, sklepe in priporočila strnem običajno takole:

- *Finančna sredstva: V preteklem letu vložena sredstva za telesno kulturo na enega prebivalca so bila v povprečju okoli 140 dinarjev. V letošnjem letu bomo morali to vsoto povečati.*
- *Telesna kultura v šolah: Šolska telesna vzgoja mora postati enakopravno vzgojno področje ostalim predmetom. Na vseh šolah je treba ustanoviti šolska športna društva.*
- *Rekreacija v delovnih organizacijah: Vsi večji delovni kolektivi bi morali imeti svojega organizatorja*

rekreacije, aktiven oddih proizvajalcev pa bi moral postati navada slehernega zaposlenega.

- *Strokovni kadri: Športna društva v komuni nimajo enega samega plačanega strokovnjaka. Tudi na šolah delajo ljudje, ki nimajo za to potrebne kvalifikacije. V naslednjih nekaj letih bi morali vzgojiti precejšnje število novih kadrov.*
- *Objekti za telesno kulturo: Telovadnice, igrišča in drugi objekti propadajo, ker ni sredstev za vzdrževanje. Za boljše delo bi potrebovali več objektov.*

Tako. Nekako s temi besedami in v tem smislu opravim sleherno poročilo. Brez naprezanja, brez utrujajočega premišljevanja in naporov. Enostavno in hitro.

To mi je všeč. Zato upam, da se vsaj nekaj časa v tem pogledu še nič ne bo spremenilo.

ŠILO

ŠE VEDNO ŠTEVILNE POMANJKLJIVOSTI V ŠOLSKI TELESNI VZGOJI

Dosedanja prizadevanja niso rodila sadov

Znana je ugotovitev, da v merilu republiških organov nimamo telesa, ki bi spremljalo razvoj telesne vzgoje v šolah in tudi v družbenih organizacijah s tem, da bi zbiral in posredoval verodostojne podatke o telesni kulturi z vseh pomembnejših vidikov. Hkrati z ustanovitvijo takega organa bi morala biti okrepljena tudi strokovna služba pri republiškem zavodu za napredek šolstva, saj dosedanje izredno skromno število strokovnih delavcev ne more biti kos vsem obsežnim nalogam. Povsem nemogoča je tudi praksa, da društvo učiteljev telesne vzgoje, kot družbena organizacija, po sili razmer prevzema naloge, ki sodijo v pristojnost republiških organov za šolstvo.

Enako pomembno je vprašanje ustreznih učnih programov za posamezne vrste šol. Ti so sicer izdelani in delno tudi že preizkušeni ter korigirani. Jasno pa je, da bi bilo prav bolj skrbeti za tovrsten material in pretrgati s prakso, ki se je razmahnila precej na široko, da namreč učni program skoraj nikjer ni v veljavi kot obvezen.

Tesno v zvezi z učnimi načrti je pedagoška služba, ki je danes na tem področju še dokaj skromna. Spričo pomena telesne vzgoje na eni strani in spričo šibke tradicije na drugi bi bilo treba svetovalsko službo znatno okrepiti, in sicer pri vseh organih za šolstvo. Pri krepitvi vseh teh teles pa bi bilo potrebno uvesti še posebno službo za pomoč pri razrednem pouku v nižjih razredih osnovne šole, kajti prav tod je pomoč še posebej potrebna.

Obenem z vsemi zgoraj naštetimi ukrepi bi bilo treba misliti tudi na sprotno reševanje danes dokaj perečih kadrovskih vprašanj. Danes sicer že imamo kadrovske šole z vsemi stopnjami študija, vendar je v njih kandidatov odločno premalo. Storiti bi morali vse, da bi za to področje študija razpisale občine več štipendij, toda ne samo za študij na prvi stopnji, to je za naziv predmetnega učitelja telesne vzgoje, marveč tudi na drugi in na tretji stopnji.

Nedvomno je storjen že z ustanovitvijo visoke šole v Ljubljani, ki prav v sedanjem času doživlja burno dobo notranje rasti in strokovne krepitve, izredno pomemben korak. Vendar bo ena od odločilnih prihodnjih nalog ustreznih občinskih organov tudi kadrovanje in štipendiranje.

V uvodu smo že omenili danes izredno pomembno vprašanje zgodnje športne usmeritve. Ta mora pretekati na šolah, kajti le tod je zbrano zadosti veliko število mladine, da bi od tega mogle imeti športne organizacije zvrhano mero koristi. Tudi pri tem so spet na vrsti občinske zveze za telesno kulturo, ki bi morale z ustreznimi sredstvi zagotoviti takšno prostovoljno dejavnost učencev. Sredstva za to bi ne bila zelo visoka, saj bi se nanašala zgolj na nagrajevanje učiteljev, ki bi tovrstno dejavnost vodili mimo rednih ur šolskega pouka.

In nazadnje še nekaj misli o nepretrgani skrbi za strokovno izpopolnjevanje vseh tistih, ki vodijo telesnokulturne dejavnosti v šolstvu. Kadrovske šole, za katere smo dejali, da so na poti strokovne in znanstvene rasti, po svoji dolžnosti privedejo slušatelje do diplome. Skrb za nadaljnje izpopolnjevanje je prepuščena drugim organom. Dasiravno ni moč trditi, da tovrstne dejavnosti doslej ni bilo, le lahko ugotovimo, da je je bilo premalo.

Mimo že navedenih nalog, ki silijo k naglim ukrepom zastran pomoči telesnovzgojnim pedagogom v obliki izpopolnjevanja akcij, še nekaj argumentov. Kompleks prijemov, odnosno sredstev pri telesni vzgoji doraščajoče mladine je namreč vsebolj obsežen. Pri izbiri ustreznega gradiva v skladu z učnim programom in ustreznimi učnovzgojnimi prijemi, je neogibno potrebna pomoč, saj učitelj sam dostikrat ne more izbrati najboljše poti spričo zelo raznolikega gradiva, ki ga uporablja in na drugi strani spričo dostikrat do skrajnosti neugodnih pogojev za delo.

Izpopolnjevanje v seminarjih, tečajih ali na posvetovanjih je utemeljeno tudi zaradi izredno naglega napredovanja stroke, naj bo v svetu ali pri nas doma. Povsem razumljivo je, da posamezni predmetni učitelj telovadbe, in še manj izredni učitelj, nikakor sam ne more zasledovati in spremljati vseh novosti, ki teže v izobrazbeno-vzgojnih prijemih k vse univerzalnejšemu oblikovanju učenčeve osebnosti. Ker ponekod še prevladuje naziranje, da je za uspešno vodenje telesne vzgoje potrebno le telesno delo določene intenzivnosti, ali morda le rekvizit, ki takšno elementarno aktivnost pri učencu sproži, je pomoč učitelju telovadbe v obliki tečajev dvakrat utemeljena.

V primeru, da bomo našli način za realizacijo vseh zgoraj navedenih zamisli, bo v prihodnje zagotovo odpadla doslej mnogokrat upravičena kritika na račun šolske telesne vzgoje, saj se bo pouk povsod dvignil na primerno raven, predvsem pa na šolah s slabimi pogoji in v nižjih razredih osnovne šole. Z vsem tem pa bo dobila šolska telesna vzgoja tudi resničen značaj množične mladinske dejavnosti z vsemi danes nepogrešljivimi pozitivnimi vplivi.

M. J.

TEKMOVALNE SANKAŠKE PROGE — VEDNO AKTUALNEJŠE VPRAŠANJE

Sankanje kot športno disciplino lahko uvrstimo med naša najbolj popularna zimska razvedrila. To je povsem razumljivo, saj zanj niso potrebni obširni in dragi rekviziti ter zahtevno tehnično predznanje.

Danes se v Sloveniji sanka že več kot 10.000 ljudi in smemo trditi, da imamo v tej športni disciplini že okoli 100 zares dobrih tekmovalcev. Če poleg teh dejstev tudi upoštevamo, da stanejo preproste sani le okoli 5 tisočakov in da je skoraj vsak klanec, vsaka zasnežena gozdna pot dobra sankarska proga, potlej ni težko razumeti, da ima sankanje pri nas še zelo lepe perspektive in možnosti za še večji razmah.

Številna tekmovanja v delovnih kolektivih v zadnjih letih dokazujejo, da je sankaški šport zares množičen. Republiški zleti delovnih kolektivov kažejo namreč na to, da je za to zvrst rekreativnega športa precejšnje zanimanje med delovnimi ljudmi in mladino, saj je bila povprečna udeležba na teh zletih približno 500 nastopajočih. Pri razvoju sankanja v delovnih kolektivih so v veliki meri pomagale sindikalne podružnice in občinski sindikalni sveti, medtem ko pri vodstvih šol Sankaška zveza Slovenije še vedno ni dosegla pričakovanega razumevanja za propagando sankanja med šolsko mladino.

Tekmovalno sankanje je v Sloveniji na naravnih in improviziranih progah verjetno že doseglo svoj vrh. O tekmovalnem sankanju je bilo že mnogo povedanega, še več pa o potrebi po umetni sankaški progi. Verjetno zato ni nujno ponovno razpravljati o umestnosti izgradnje vsaj ene sankaške proge pri nas za afirmacijo in nadaljnji razvoj sankaškega športa. Razvoj tekmovalnega sankanja je namreč v inozemstvu dosegel v zadnjih letih neverjeten vzpon, tako da naši tekmovalci, ki vadijo na improviziranih progah, pogosto niso več kos tujim tekmecem.

To dejstvo zahteva, da čimprej rešimo vprašanje gradnje vsaj ene sankaške proge, kajti v nasprotnem primeru bo tekmovalno sankanje v naši deželi zaradi neustreznih pogojev treninga povsem izgubilo na svoji aktualnosti in atraktivnosti.

U.

● KRANJSKA GORA: ZIMSKA SEZONA NA VIŠKU

ŠE VEDNO POMANJKLJIVOSTI

Letošnje več kot ugodne snežne razmere privabljajo v naš zimskošportni center Kranjsko goro številne goste. Razen stalnih skupin tujih agencij iz Holandije, ki so v Kranjski gori po tri tedne, je precej gostov iz Nemčije, Avstrije in predvsem Italije, ki redno organizirajo eno in večdnevne izlete.

Za letošnjo zimsko sezono so se v Kranjski gori dobro pripravili. Gostinsko podjetje »Gorenjka« je med drugim uredilo pralnico za pranje hotelskega perila, kjer je možno pranje tudi osebnega perila gostov in se lanske neprijetnosti tako več ne ponavljajo. Kolektiv »Žičnice« je oskrbel obratovanje sedežnice na Vitranc in vlečnic v Preseki, Brsnini, Bukovniku in Mojci. Ker je mladinska delovna brigada iz Ljubljane v poletnih mesecih očistila vse pobočje na Vitrancu in izkopala preko 700 štorov ter odstranila druge ovire, so tudi smučišča znatno boljša. »Žičnica« razpolaga s smučmi, rezervnimi palicami in z najnujnejšo zimsko športno opremo. Urejeno ima popravljalnico športne opreme in organizirano reševalno službo. Ker zlasti tuji gostje prihajajo v Kranjsko goro brez smučarske opreme, je število smuči in druge športne opreme, s katero razpolaga »Žičnica«, znatno premajhno. To vrzel izpopolnjuje samopostrežna trgovina »Živila«, ki prodaja tudi raznovrstno športno opremo.

Za razvedrilo gostov prirejajo v Kranjski gori tedenske kulturne prireditve, družabne večere s plesom in izlete z avtobusi ter sanmi. Iz leta v leto se Kranjska gora na zimsko sezono bolje pripravlja, vendar se še vedno najdejo pomanjkljivosti. Ena takih je pomanjkanje najrazličnejšega propagandnega materiala. Glede na to da je za zimsko sezono v Kranjski gori vse večje zanimanje, propagandne dejavnosti le ne bi kazalo zanemarjati. Zato bo nujno potrebno uresničiti predlog o izdaji prospekta o Zgornjesavski dolini in priskrbeti tudi potrebne zimske razglednice.

L.

● MARIBOR:

Nova telovadnica

Te dni so v mariborski občini Center ob mariborskem parku odprli novo telovadnico. S tem je mladina v občini končno dobila toliko let pričakovani telesnovzgojni objekt. Nova telovadnica, ki meri 21 × 10 metrov, ima tudi prostor za vaditelje, slačilnici s prhami in upravni prostor. V njej pa je mogoče igrati tudi košarko in odbojko. Objekt ni novogradnja, marveč so le adaptirali bivši gasilski dom in za ta dela porabili okoli 40 milijonov dinarjev.

Telovadnico bo uporabljala tudi Srednja šola za telesno kulturo v Mariboru.

-oce.

● JESENICE: SREDSTVA ZA POKRITJE UMETNEGA DRSALIŠČA BODO ZBRALI SAMI

V ŽELEZARNI MED PRVIMI

Prihodnje leto bo pri nas svetovno prvenstvo v hokeju na ledu. V ta namen so lani na Jesenicah pod Mežakljo, uspešno zgradili drsalno ploščo iz prednapetega betona in južno betonsko tribuno, ki sprejme nad 4000 gledalcev. Še vedno pa manjka nad drsališčem streha, brez katere si hokejskih tekem in drugih prireditev v slabem vremenu ni mogoče zamisliti. Objekt, ki bo pokrit, ne bo služil samo športnikom, marveč tudi za kulturne prireditve, razna politična zborovanja, sejme, razstave in podobno. Odbor za gradnjo kulturno-športnega objekta na Jesenicah ima že zagotovljena sredstva za nakup novih kompresorjev in zamenjavo nekaterih drugih naprav, kar je v načrtu za letos. Odbor za gradnjo pa stoji pred težko nalogo, in sicer, kako pričeti z gradnjo severne nosilne tribune in strehe, ker za to nima zagotovljenih sredstev. Ker kakršnihkoli kreditov niso mogli dobiti, so izdelali program za zbiranje sredstev. Po programu naj bi večji delež prispevale delovne organizacije v občini, manjšega pa občani. Odziv občanov v tej akciji bo najlepši dokaz zanimanja za gradnjo objekta, ki bo Jeseničanom v ponos, ker si ga grade z lastnimi sredstvi.

Ker najde velika večina jeseniških železarjev razvedrilo prav na hokejskih tekmah, so v jeseniški železarni prvi pričeli z akcijo za zbiranje sredstev. Vsak član kolektiva naj bi prispeval svoj delež v obliki enodnevnega zaslužka. S tem ne bo le prispeval h gradnji, marveč bo pokazal tudi enotnost in soglasnost s to gradnjo. Pričakujejo, da bo akcija v Železarni uspela in da bodo njej sledile tudi ostale delovne organizacije in ustanove na področju jeseniške občine. Zbrana sredstva bodo služila le kot osnova za pričetek nadaljnje gradnje. Bodo pa najmočnejši argument pri prošnji za posojilo.

L.

Humoreska

Ribiči so me uvrščali med ljudi, ki jim redko uspe, da ulovijo kaj na trnek. Kljub temu pa so bile moje ribe pogosto največje in najboljše. Sreča me je spremljala bolj pogosto kot moje znance. Človek se počasi privadi na srečo, tako kot se privadi na star usnjen plašč, na polomljen naslonjač ali na starega udomačenega mačka. In človek vsega tega ne bi dal za vse na svetu. Enostavno ne bi.

Prav zaradi tega ni bil nihče od mojih znancev presenečen, ko sem neko nedeljo (pol ure prej, ko je zašlo sonce za gore) ulovil zlato ribo. Ulovil sem jo in jo spravil v torbo, kjer sem že imel dve do tri ribe, ki niso bile zlate.

Razmišljal sem, da vsak ribič po nekaj letih požrtvovalnega lova in čakanja ob vodi ujame zlato ribo kot nagrado za trud in vztrajnost. Morda bi še na kaj pomislil, če me zlata riba ne bi prestrašila z dobrim znanjem jezika, s katerim se sporazumevamo moji znanci in jaz. Poglejte, kaj mi je rekla:

— Mladenič, jaz sem zlata. Razumeš to?

— Razumem, sem odgovoril. Tudi moja ura je zlata.

— To ni vseeno. Jaz sem zlata riba. Naj vam vaša ura izpolni kakšno željo, če more? Poskusite!

Zlata riba

— Moja ura kaže točen čas in to je vse, kar lahko od zlate ure pričakujem.

— Jaz vam bom izpolnila tri želje, če me izpustite! Danes vam nobena zlata riba na svetu ne bi izpolnila treh želj. Življenje je postalo poceni. Ali veste, kaj to pomeni, mladenič?

— Ne vem in ne maram vedeti, kaj to pomeni. Spekel vas bom kot ostale ribe. Ne delam razlik niti med ljudmi, kaj šele med ribami.

Na koncu me je le prepričala. Vrgel sem jo nazaj v vodo in mirno odšel domov, da bi si v miru nekaj zaželel.

Razmišljal sem, razmišljal in razmišljal... Kaj si lahko človek še želi, ki ima lepo ženo, avtomobil, stanovanje, dve dobri prijateljici, tajnico, ki govori štiri tuje jezike, plačan letni dopust, hladilnik, sorodnike v Ameriki, sesalec za prah, sesalec za muhe, televizor, album z uporabljenimi in neuporabljenimi znamkami, aparat za britje, ki se še ni pokvaril?... Kaj si lahko človek še želi? Helikopter? Neumnost. Letališče? Neskromno. Moč leva? Ni moderno. Modrost Sokrata? Deplasirano...

Naposled sem se spomnil.

Zaželel sem si, da bi mojega generalnega direktorja premestili na nižji položaj. Nič ni bilo iz tega.

Zaželel sem, da bi Sava tekla v obratni smeri. Zopet ni bilo nič iz tega.

Tretja želja je bila največja. Želel sem si, da bi se mi izpolnile vse želje. Tudi zadnja želja mi ni bila izpolnjena.

Takoj sem dojel, da sem prevaran. Odšel sem na obrežje in vrgel trnek, trdno odločen, da nikoli več nikomur ne poklonim življenja. Ne zlatim in ne srebrnim bitjem na Zemlji.

Kmalu se je na valovih pojavila moja zlata riba. Bil sem jezen in pri sebi sem sklenil, da bom na vsako vprašanje molčal. Vendar nisem dolgo vzdržal:

— Lažnivka. Kaj lahko pričakujemo od navadnih rib, če so celo zlate tako pokvarjene?!

— Jaz nisem zlata, temveč samo pozlačena. To je prvo. Drugo: v bodoče ne verjamite ribam, ki govorijo. In zapomnite si: zlate ribe so samo tiste, ki imajo pod škrgami žig. Srečno...

MILAN ILIĆ

Za razvedrilo in kratek čas

— Si že slišal, v prosveti bodo imeli zdaj višje osebne dohodke!?
— Kaj praviš, če bi šli nazaj v stroko?

— Hura, povpreček osebnih dohodkov v našem oddelku se je povišal za 2500 dinarjev — tovarišu Luki so namreč povečali plačo za 15 tisočakov!

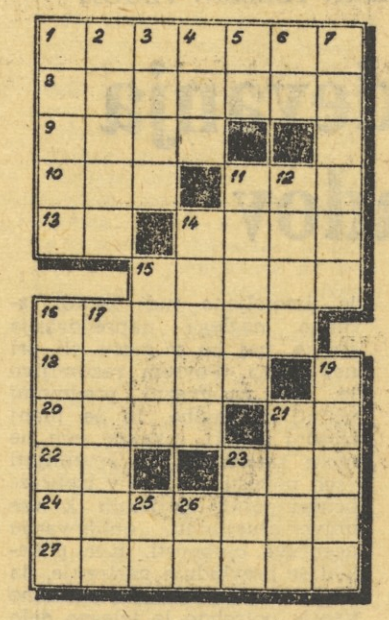

Križanka

Vodoravno: 1. kraj na Dolenjskem, znan po izdelovanju »suhe robe«, 8. cirkuški artist, 9. okrajšano moško ime, 10. češka pritrdilnica, 11. melišče, 13. egipčanski bog, 14. domača žival, 15. rojenice, sojenice, 16. varovanje pred okužitvijo, 18. industrijski kraj pri Celju, 20. antično mesto v Apuliji blizu današnje Barlette, znano po bitki med Hanibalom in Rimljani, ki jo označujejo kot klasičen primer uničevalne bitke, 21. okrajšava za »svojeročno«, 22. latinski veznik, 23. okrajšano žensko ime, 24. visok gram, čigar seme uporabljajo za pridobivanje olja, 27. povrtnina

Navpično: 1. orač, 2. svetniška podoba, 3. glavno mesto Moravske v ČSSR, 4. svetopisemsko ime, 5. začetnici imena in priimka slov. igralca, režiserja in utemeljitelja prvega stalnega slov. gledališča (1858—1919), 6. znak za kemično prvino, 7. umetniška delavnica, 11. priimek izumitelja telegrafskega aparata, 12. enica, 14. začimba, 15. naziv za plantažnega delavca v južni Ameriki, 16. priimek slov. epskega pesnika (Anton), 17. stojalo, podstavek, 19. označena linija bodoče ceste ali železniške proge, 21. sladkovodna riba roparica, 23. števnik, 25. avtomobilska oznaka Celja, 26. začetnici imena in priimka slov. pisatelja in politika (»Cvetje v jeseni«)

REŠITEV PREJŠNJE KRIŽANKE

VODORAVNO: 1. Tolstoj, 7. omika, e, 8. red, 9. Tit, 11. zlot, 13. vi, 14. 00, 15. icek, 17. obara, 18. satir, 20. kroj, 21. tl, 23. en, 24. Akra, 26. los, 28. vik, 29. omaka, 31. telurij.

NAVPIČNO: 18. skelet.

— Kalkulacije so pokazale, da bomo s tako velikim popustom napravili odličen posel...

Prikolice za varno vožnjo

Proizvaja:
TEHNOSTROJ LJUTOMER
Prešernova cesta 40
Telefon 81-035
81-064

LEPO OBLEČEN — ZADOVOLJEN, KDOR OBISKUJE:
PRODAJNI SERVIS
Modna hiša
LJUBLJANA - MARIBOR

Spored RTV Ljubljana za teden od 28. januarja do 3. februarja 1965

ČETRTEK
28. januarja

5.00—8.00 Dobro jutro! — 6.00—6.10 Jutranji radijski dnevnik — 8.05 Jutranji zabavni zvoki — 8.55 Za šolarje — Zlomljeno krilo — 9.25 Milčinski — Cipci: Butalci (Glasbena pravljica) — 9.45 Domače viže in napevi — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Ansambel Mihe Dovžana z godali in ansambli Franca Korbarja — 12.30 Med koncertantnimi skladbami Lucijana Marije Škerjanca — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam... — 14.05 Slovenski pevci v priljubljenih operah — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.30 Igra orkester Doma JNA v Zagrebu — 15.40 Literarni sprehod — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Turistična oddaja — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Odskočna deska — 18.45 Jezikovni pogovori — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Izročilo XX. stoletja — 21.40 Glasbeni nokturno — 22.10 S popevkami po kontinentih — 23.05 Koncert stare glasbe — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

PETEK
29. januarja

5.00—8.00 Dobro jutro! — 6.00—6.10 Jutranji radijski dnevnik — 8.05 Plesi in rapsodije — 8.35 Za vsakogar nekaj — 8.55 Pionirski tednik — 9.25 Pihalni orkester radia Leipzig — 9.35 Pet minut za novo pesmico — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Komorni zbor RTV Ljubljana poje skladbe hrvaških skladateljev — 10.35 Novost na knjižni polici — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Domače viže in napevi — 12.30 Arije in monologi iz slovanskih oper — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam... — 14.05 Za šolarje — Učiteljica Breda — 14.35 Klavirski duo v treh sestavah — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.25 Napotki za turiste — 15.30 Madžarske narodne pesmi — 15.45 Novo v znanosti — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Petkov simfonična koncert — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Revija naših pevcev zabavne glasbe — 18.45 Kulturna kronika — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Zvočni mozaik — 20.30 Tedenski zunanjepolitični pregled — 20.40 Neznani Verdi — 3. oddaja — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.10 Za ljubitelje jazza

SOBOTA
30. januarja

5.00—8.00 Dobro jutro! — 6.00—6.10 Jutranji radijski dnevnik — 6.30—6.35 Napotki za turiste — 8.05 Slovenske narodne pojo »Harijski bratje« — 8.25 Zabavne melodije — 8.55 Za šolarje — Samorog in lev — 9.25 Mladi glasbeniki šole »Pavao Markovac« iz Zagreba pred mikrofonom — 9.45 Četrt ure s pevko Ireno Kohont — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Pred domačo hišo — 12.30 Koncertne drobtine — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam... — 14.05 Chopin na baletnem odru — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.30 Pojeta ženski in moški zbor »Svobode« iz Hrastnika — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Pesmi in plesi iz Jugoslavije in v svetu — 18.15 Tri scene iz Mozartove opere »Idomeneo« — 18.45 S knjižnega trga — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 V soboto zvečer — 21.00 Zaplešite z nami — 22.10 Oddaja za naše izseljence — 23.05 Za prijeten konec tedna — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

NEDELJA
31. januarja

6.00—8.00 Dobro jutro! — 6.05—6.10 Poročila in dnevni koledar — 6.30—6.35 Napotki za turiste — 7.40 Pogovor s poslušalci — 8.00 Mladinska radijska igra — Brane Dolinar: Rotacija — 8.45 Iz albuma skladb za mladino — 9.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo - I — 10.00 Še pomnite, tovariši — Valentin Mečnik: Rdeče sledi — 10.30 Pesmi borbe in dela — 10.40 Nedeljski koncert lahke glasbe — 11.40 Nedeljska reportaža — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo - II — 13.15 Obvesila in zabavna glasba — 13.30 Za našo vas — 13.50 Na kmečki peči — 14.00—17.00 Danes popoldne — 16.00 Humoreska tega tedna — 17.05 Zabavni intermezzo — 17.15 Radijska igra — 18.25 Pred rojstnim dnem dveh velikih violinistov (F. Kreisler-J. Heifetz) — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Naš nedeljski sestanek — 21.00 Glasba ne pozna meja — 21.30 iz slovenske simfonične ustvarjalnosti — 22.10 Melodije za lahko noč — 23.05 Nocturno (koncert slovenske glasbe) — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

PONEDELJEK
1. februarja

5.00—8.00 Dobro jutro! — 6.00—6.10 Jutranji radijski dnevnik — 8.05 Jutranji zabavni zvoki — 8.55 Za mlade radovedneže — Z obiska v Indiji — 9.10 Zaplešimo in zapojmo — 9.25 Iz narodne zakladnice — 9.45 Igrajo vam tuje pihalne godbe — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Pisan orkestralni intermezzo — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Pred domačo hišo — 12.30 Starejša in novejša francoska glasba za virtuoze — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 S poti po Škotskem in Angliji — 14.35 Našo poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.30 Zborovske skladbe Antona Försterja — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Iz opernega sveta — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Zvočni razgledi — 18.45 Družba in čas — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Nocoj ob 20.00! — 20.30 Simfonični koncert orkestra Slovenske filharmonije — 22.10 S popevkami po svetu — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Jazz orkestri vam igrajo — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

TOREK
2. februarja

5.00—8.00 Dobro jutro! — 6.00—6.10 Jutranji radijski dnevnik — 8.05 Zadovoljni Kranjci in trio Avgusta Stanka — 8.25 Od melodije do melodije — 8.55 Za šolarje — Trije bratje in trije razbojniki — 9.25 Prizor iz Boitove opere »Mefistofeles« — 9.45 Četrt ure z orkestrom Les Baxter — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Pesmi jugoslovanskih narodov — 12.30 Iz koncertov in simfonij — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Za šolarje — Sestanek s Slavo — 14.35 Pet minut za novo pesmico — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.30 V torek na svidenje — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Predstavljamo vam jugoslovanske ansamble zabavne glasbe — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Majhen recital violista Srečka Zalokarja — 20.20 Radijska igra — 21.07 Intermezzo z godali — 21.20 Serenadni večer — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Iz jugoslovanske orkestralne glasbe — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

SREDA
3. februarja

5.00—8.00 Dobro jutro! — 6.00—6.10 Jutranji radijski dnevnik — 8.05 Glasbena matineja — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — Zlata ribica — 9.10 Slovenske narodne v priredbi Zlatana Vaude poje Anica Čepe — 9.25 Domače viže in napevi — 9.45 Vrstijo se solisti — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Melodije za razvedrilo — 10.45 Človek in zdravje — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Čez hrib in dol — 12.30 Iz oper nemških romantikov — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Za šolarje — Samorastnik in samorastniki — 14.35 Kaj in kako pojo mladi pevci pri nas — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.30 Dva venčka narodnih v priredbi Filipa Bernarda in »Zlata kanglica« Antona Schwaba — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Glasba z novega sveta — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Iz fonoteke Radia Koper — 18.45 Naš razgovor — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Poje Komorni zbor RTV Zagreb — 20.20 Tako pojo in igrajo v Pragi — 20.40 G. Rossini: Italijanka v Alžiru (radijska priredba opere)